

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Rundskriv

Sjå vedlagde adresseliste

Erstattar rundskriv F-01-18

Nr.	Vår ref.	Dato
F-03-18	18/2422	23.11.2018

Rundskriv F-03-18 Forskrift om opptak til høgre utdanning

Kunnskapsdepartementet fastsette 3. januar 2017 forskrift om opptak til høgre utdanning (opptaksforskrifta) med heimel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (uhl.). Det er gjort endringar i forskrifta 11. oktober 2017 og 30. januar 2018. Det er gjort endringar i §§ 2-1, 2-4, 3-4, 3-5, 3-6, 4-1, 4-2, 4-3, 4-4, 4-5, 4-6, 4-7, 4-8, 4-9, 4-10, 4-11, 5-1, 7-11 og 8-2 i forskrifta.

Endringar som ikkje er spesielt nemnde under, skal gjelde frå og med opptak til studieåret 2019-2020. Vi gjer merksam på at departementet etter innspel i høyringa er komne fram til at musikkteaterutdanning ved NSKI er scenekunstutdanning og at forslaget om endring i § 4-9 derfor ikkje er naudsynt. Dette inneber òg at NSKI i spesielle tilfelle kan gjere unntak frå krav om generell studiekompetanse for opptak til musikkteaterutdanning med heimel i § 3-6.

Dei fleste endringane i kapittel 3 og 4 er strukturelle endringar som mellom anna omfattar at tidlegare punkt er gjort om til nummererte ledd og at nokre ledd er flytta og andre strokne. Dette er tekniske endringar som ikkje har vore på offentleg høyring. Det same gjeld for institusjonar som har fått nytt institusjonsnamn.

Det blei 11. oktober 2017 fastsett endring i § 4-2 om spesielle opptakskrav til enkelte helse- og veterinærfag som skal gjelde frå studieåret 2019–2020. I §4-2 sjuande ledd går det fram at søkjarar til 3-årig bachelorstudium i sjukepleie må dokumentere karaktergjennomsnitt på 3,0 i norsk og i fellesfaget matematikk (224 timar).

Føresegnene som er nemnde nedanfor er forsøksordningar som skal evaluerast. Lengda på forsøka er opplyst under kvar føresegn:

- § 4-4 om informatikk, realfag, miljø- og naturfag
- § 4-8 om engelskspråklege utdanningsprogram ved Noregs miljø- og biovitskaplege universitet
- § 4-10 om journalistutdanning ved OsloMet – storbyuniversitetet

Forslaga til endringar blei sende på høyring i to omgangar 2. juli og 3. oktober 2018 med høyringsfrist høvesvis 1. oktober og 14. november 2018. Grunnlaget for den siste høyringa var ein søknad frå Universitetet i Oslo som bad om ei forsøksordning med opptak i ein kvote til medisin der rangering av kvalifiserte søkjarar skal skje med grunnlag i ein test (UniTest). Forsøket krev endringar i forskrifta. Etter at høyringa var sendt ut har Universitetet i Oslo sjølv sett at dei likevel ikkje ville vere i stand til å gjennomføre forsøk frå og med opptak til studieåret 2019-2020. Dei søkjer om å få starte opp med forsøket i 2020.

Departementet viser til at nokre høyringsinstansar er positive til forslaget, medan andre høyringsinstansar har innvendingar som Universitetet i Oslo bør få høve til å vurdere. Departementet er derfor kome fram til at vi ikkje vil gjere endringar i forskrifta for studieåret 2019-2020. Universitetet i Oslo kan levere ny søknad i 2019, i tide for den ordinære forskriftshøyringa.

Vi minner om fristar for ordinær høyring som er fastsette i opptakskalenderen, jf. rundskriv F05-10.

Departementet viser til at det i merknader til føresegna § 7-9 om tilleggspoeng for det underrepresenterte kjønnet er gjort greie for kva som må ligge til grunn for at departementet skal kunne vurdere søknadar om tilleggspoeng og/eller spesielle kvotar, jf. § 7-3 knytt til særbehandling av det eine kjønnet.

Departementet gjer òg merksam på at det er søknadar om endringar i forskrifta og søknadar om kvotar og unntak for/reduksjon i kvote for førstegongsvitnemål og tilleggspoeng for det underrepresenterte kjønnet, som har vore vurderte og som ikkje er innvilga.

Departementet viser til at det har vore varsla ein gjennomgang av tilleggspoeng for kvinner til enkelte utdanningar etter at § 7-9 er endra, og ny lov om *likestilling og integrering* gjeld frå 1. januar 2018. Departementet viser òg til at Stortinget i oppmodingsvedtak 887 (2018-2019) 11. juni 2018 har bedt regjeringa "...foreta en gjennomgang av dagens regelverk for rangering av søkere til høyere utdanning, inkludert utdanning som i dag ikke gir poeng, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte."

Storingsvedtaket omfattar ein heilskapleg gjennomgang av regelverket for rangering, inkludert alle kvotar og tilleggspoeng i systemet for opptak. I lys av dette har departementet bestemt at tilleggspoeng for kvinnelege søkjarar som gjaldt ved opptak til studieåret 2018-2019 skal vidareførast til studieåret 2019-2020. Lista over studium der menn får tilleggspoeng er utvida, sjå merknad til § 7-9 i dette rundskrivet.

Departementet minner om at fastsette opptakskrav gjeld for opptak til alle grunnutdanningar, også til grunnstudium ved institusjonar som har studium der det er lokalt opptak.

Kommentarar til enkelte føresegner i opptaksforskrifta

Kapittel 2 Generell studiekompetanse

Kommentarar til § 2-1 Generell studiekompetanse – Kunnskapsløftet

Denne føresegna gjeld krav til generell studiekompetanse og rører ikkje ved fastsette føresegner om realkompetanse og dispensasjon.

Generell studiekompetanse er hovudkravet for opptak til høgre utdanning. Dei fastsette fagkrava går fram av første ledd. Fagkrava gjeld enten søkjaren har vitnemål frå treårig vidaregåande opplæring, fagbrev/sveinebrev eller fyller vilkår som 23/5-søklar.

Omgrepet *opptaksår* blir i forskrifta brukt om det kalenderåret søkjaren normalt søkjer og får tilbud om studieplass. Dette inneber konkret at søklarar til studium med oppstart i januar, som har søknadsfrist i april eller november/desember i kalenderåret før studiestart, må oppfylle dei fastsette krava, også føresegna om alder, seinast 31. desember det året søknadsfristen går ut.

Søklarar som er 23 år eller eldre i opptaksåret, kan takast opp utan vitnemål frå vidaregåande opplæring, fagbrev eller sveinebrev dersom dei kan dokumentere fem års arbeidserfaring og/eller bestått utdanning som til saman utgjer minimum fem år («praksiskravet»).

Praksiskravet blir rekna ut på grunnlag av den faktiske tida som er brukt. Det inneber at praksis tilsvarande meir enn heiltidsstilling/-utdanning ikkje kan inngå i berekninga. Deltidspraksis blir rekna om til heiltidspraksis. Skoleår, medrekna år i lære (læretid), gir utteljing som heile år.

For søklarar som er 23 år, og som skal vurderast etter den såkalla 23/5-regelen, er føresegna slik at deltidsarbeid kan reknast om til heiltid, og at det skal takast omsyn til om søkjaren har hatt eller har nedsett arbeidsevne. Det blir lagt til grunn at praksis og utdanning til saman ikkje kan overskride 100 prosent i same tidsrom. Det er òg ein føresetnad at søkjaren kan dokumentere at dei fastsette fagkrava er oppfylte.

Nedsett arbeidsevne inneber at ein på grunn av sjukdom, skade eller lyte har fått arbeidsevna nedsett i ein slik grad at ein er hindra i å behalde eller skaffe seg heiltids- eller deltidsarbeid. Dersom arbeidsevna er dokumentert delvis nedsett, er det ein føresetnad for å få full utteljing at resterande arbeidsevne har vore brukt.

Søklarar kan dokumentere nedsett eller redusert arbeidsevne med til dømes attest frå lege eller kopi av vedtak frå NAV. Opptaksorganet er pliktig til å vurdere om eventuell annan dokumentasjon kan godkjennast.

Fullførte og beståtte fag (enkeltfag) frå vidaregåande opplæring kan inngå i praksiskravet dersom desse faga har eit omfang som utgjer det samla årstimekravet til studieprogrammet som faga inngår i. Fag frå ulike studieprogram kan kombinerast, og årstimekravet følgjer kravet til det studieprogrammet fleirtalet av timane er tekne i. Enkeltfag utover eitt skoleår kan kombinerast tilsvarande timekravet til eit halvt års utdanning.

Det gjeld egne overgangsreglar for søkjarar med dokumentasjon frå tidlegare strukturar i vidaregåande opplæring, jf. kapittel 9.

Beståtte og dokumenterte kurs/emne i høgre utdanning kan gi utteljing i praksiskravet dersom dei til saman utgjer minst 60 studiepoeng, jf. § 2-1 første ledd bokstav b.

Fullført og bestått fagskoleutdanning som varer i eit halvt til to år, kan takast med i berekninga av praksiskravet. Det same gjeld dokumentasjon for fullført og bestått årskurs i toårig fagskoleutdanning. Anna utdanning, til dømes forkurs til ingeniørutdanning, må vere fullført og bestått for å inngå i berekninga av praksiskravet.

Ein legg til grunn at det ikkje er stor overlapping med fag/studium som søkjaren har fått godkjende som del av opptaksgrunnlaget.

Gjennomført og dokumentert introduksjonsprogram og norskprogram med samfunnskunnskap for nykomne innvandrarakar kan takast med i berekninga av praksiskravet, jf. lov om introduksjonsordning og norskopplæring for innvandrarakar som nyleg har komme til Noreg.

Ein legg til grunn at Samordna opptak (SO) utarbeider retningslinjer for dokumentasjonskrav i samarbeid med institusjonane.

Kommentarar til § 2-2 Utanlandsk utdanning

[GSU-lista](#) er utarbeidd av GSU-utvalet og viser om utanlandsk utdanning er på nivå med norsk vidaregåande skole. Denne lista skal brukast ved opptak av søkjarar med utdanningsbakgrunn frå utlandet. Søkjarar med annan utdanningsbakgrunn kan ikkje påleggjast å ta fag som er oppfylte gjennom dokumentert vidaregåande opplæring frå heimlandet. Opptaksorgana skal i slike tilfelle vurdere om utdanninga til søkjaren oppfyller kravet om generell studiekompetanse.

Krav til engelsk

GSU-lista inneheld utfyllande informasjon om oppfylting av fagkravet i engelsk for kvart enkelt land.

Krav til norsk

Søkjarar med opptaksgrunnlag frå utlandet som ikkje har utdanning på nivå med norsk 3-årig vidaregåande opplæring, og som skal vurderast som 23/5-søkjarar, jf. § 2-1, kan ikkje erstatte fagkravet i norsk (eller anna nordisk språk) med dokumentasjonsalternativa 2, 3, 4 eller 5 i § 2-2, eller med norsk/nordisk språk som morsmål.

Til nokre studium er det i kapittel 4 fastsett spesielle opptakskrav med karakterkrav i norsk. Dokumentasjon av norsk på grunnlag av føresegna § 2-2 (3) oppfyller ikkje karakterkrav i norsk utover bestått med karakteren 2.

Føresegna i § 2-2 (3) andre punktum er meint for søkjarar som har gått heile grunnskolen i Noreg/Norden med norsk eller eit anna nordisk språk som undervisningsspråk, og som elles oppfyller krava til generell studiekompetanse med den vidaregåande opplæringa dei har frå

utlandet. Søkjarar som vil dekkje norskkravet på denne måten, må leggje fram vitnemål for grunnskolen og dokumentasjon som viser at søkjaren har vore elev ved skolen/skolane gjennom heile grunnskolen (10 år etter Reform 97).

Kommentarar til § 2-3 Opptak på grunnlag av fullført høgre utdanning

Det er berre søkjarar som er tekne opp til høgre utdanning etter føresegnene i kapittel 3, som kan vurderast for generell studiekompetanse etter § 2-3. Søkjarar med høgre utdanning frå land utanom Noreg må dokumentere at dei er tekne opp til høgre utdanning på tilsvarende vilkår.

Delar av eit utdanningsprogram i høgre utdanning som ikkje er fullførte og beståtte, gir ikkje generell studiekompetanse. Dette inneber at søkjarar som er tekne opp til høgre utdanning på grunnlag av unntaksføresegnene i kapittel 3, normalt må fullføre og bestå utdanninga dei har begynt på, før dei kan få generell studiekompetanse etter § 2-3.

Kravet om dokumenterte kunnskapar i norsk gjeld for søkjarar frå land utanom Norden som dokumenterer opptaksgrunnlaget ved framandspråkleg høgre utdanning. Dersom generell studiekompetanse er oppnådd med grunnlag i høgre utdanning med norsk eller anna nordisk språk som undervisningsspråk, er ikkje ytterlegare norskkunnskapar noko krav.

Søkjarar som blir tekne opp til høgre utdanning med grunnlag i annan høgre utdanning får ikkje tilleggspoeng for dette, jf. § 7-11.

Kommentarar til § 2-4 Opptak på grunnlag av fullført fagskoleutdanning

Søkjarar som har fullført og bestått 2-årig fagskoleutdanning får generell studiekompetanse med grunnlag i fagskolen. Søkjarar med fagskoleutdanning frå land utanom Norden må dokumentere norsk og engelsk på same vilkår som gjeld for søkjarar med vidaregåande opplæring frå desse landa. Universitet og høgskolar har plikt til å vurdere om norskkravet er oppfylt på annan måte, jf. § 2-1 tredje ledd.

Søkjarar som blir tatt opp til høgre utdanning med grunnlag i fagskoleutdanning får ikkje tilleggspoeng for dette, jf. § 7-11.

Kapittel 3 Unntak frå generell studiekompetanse

Generell kommentar

Føresegnene i kapittel 3 gjeld unntak frå krav om generell studiekompetanse. Dersom det er fastsett spesielle opptakskrav til eit studium, jf. kapittel 4, må desse vere oppfylte.

Spesielt tilrettelagde studium med grunnlag i relevant fagbrev (y-veg)

§§ 3-3, 3-7, 3-8 og 3-9 gir institusjonane høve til å tilby spesielt tilrettelagde studium med grunnlag i relevant fagbrev (y-veg).

Kommentarar til § 3-1 Realkompetanse

Realkompetanse omfattar all formell, ikkje-formell og uformell kompetanse som den vaksne søkjaren har. Kvar enkelt institusjon har sjølv ansvaret for vurdering og opptak på grunnlag av realkompetanse.

Det er lagt til grunn at søknad er send innan fastsett frist for slike søkjarar. Det er Samordna opptak som fastset fristane i den nasjonale opptaksmodellen (NOM). Kvar enkelt institusjon fastset sjølv fristar ved lokale opptak, og kan vurdere kva som er nødvendige kvalifikasjonar. Det er institusjonane sjølve som avgjer kva som er ein eigna og tenleg framgangsmåte for å vurdere realkompetanse.

Generell studiekompetanse er framleis det normale grunnlaget for opptak til høgre utdanning. Ein søkjar som har fått godkjent realkompetanse for opptak til eit studium ved ein institusjon, er ikkje automatisk kvalifisert for opptak til andre studium ved den same institusjonen, og heller ikkje til studium ved andre institusjonar. Opptaksorganet har plikt til å vurdere realkompetanse som svarer til dei fastsette fagkrava.

Kommentarar til § 3-2 Dispensasjon

Formålet med føresegna om dispensasjon er å hindre openbert urimeleg behandling av enkeltsøkjarar. Det er lagt til grunn at denne føresegna berre skal brukast i tilfelle der heilt spesielle omsyn gjer seg gjeldande. Som for opptak på grunnlag av realkompetanse, jf. § 3-1, må det gjerast ei konkret vurdering av om studenten er kvalifisert for det studiet vedkommande søker opptak til. Det må godtgjerast at søkjaren har nødvendige faglege føresetnader for å gjennomføre det aktuelle studiet. Dokumentasjon kan til dømes vere attest frå lege, anna helsepersonell, pedagogisk-psykologisk teneste eller tilsvarande.

Føresegna gjeld berre for søkjarar som er under 25 år, jf. § 3-6 tredje ledd i uhl. Det må presiserast at søkjarar som fyller 25 år i opptaksåret, ikkje kan vurderast med grunnlag i føresegnene om dispensasjon. Slike søkjarar som ikkje oppfyller krava om generell studiekompetanse (GSK), kan søkje om realkompetansevurdering.

Vurderinga av om ein søkjar oppfyller vilkåra for dispensasjon, er todelt. Det vil seie at to vilkår må vere oppfylte før dispensasjon kan innvilgast:

- 1) Først må det vurderast om det ligg føre varig sjukdom, funksjonshemming eller liknande tilstand. Dette er eit heilt avgjerande vilkår for å få innvilga dispensasjon, noko som òg går klart fram av ordlyden i føresegna, jf. formuleringa «på grunn av» i første ledd.
- 2) Deretter må det vurderast om tilstanden til søkjaren inneber at det ikkje har vore mogleg for søkjaren å oppfylle enkelte krav til GSK.

Kommentarar til § 3-3 Unntak frå kravet om generell studiekompetanse for opptak til spesielt tilrettelagd ingeniørutdanning

Søkjarar med relevant fagbrev/sveinebrev er kvalifiserte for opptak til spesielt tilrettelagd ingeniørutdanning, utan dei fastsette tilleggskrava i matematikk og fysikk. Det er institusjonane sjølve som vurderer om dei vil leggje til rette for og tilby slik utdanning.

Generell kommentar til §§ 3-4, 3-5 og 3-6

Unntak frå kravet om generell studiekompetanse skal berre gjerast i heilt spesielle tilfelle. For studium som ikkje er nemnde i desse paragrafane, gjeld normalt krav om generell studiekompetanse og eventuelle spesielle opptakskrav, jf. kapittel 4.

Kommentarar til § 3-4 Unntak frå kravet om generell studiekompetanse for opptak til enkelte arkitekturfag og tekniske fag

Første og tredje ledd gir unntak frå krav om generell studiekompetanse for integrerte masterstudium i teknologiske fag, 3-årig ingeniørutdanning og maritime fag; matteknologiutdanning for søkjarar som har bestått 1-årig forkurs for ingeniørutdanning og integrert masterstudium i teknologiske fag; 1-årig forkurs for 3-årig ingeniør- og maritim utdanning. Føresetnaden er at slike forkurs har eit fagleg forsvarleg felles innhald og omfang og held eit fagleg forsvarleg nivå, jf. brev frå departementet om forkurs datert 4. november 2002 og 26. november 2008.

Kommentarar til § 3-6 Unntak frå kravet om generell studiekompetanse for opptak til enkelte kunstoffag

Unntak frå krav om generell studiekompetanse for studium i utøvande og skapande musikk er ikkje meint å omfatte til dømes faglærarutdanning i musikk. Det er berre til studium som er lista i denne føresegna i opptaksforskrifta, at det kan gjerast unntak frå kravet om generell studiekompetanse. Søkjarar som ikkje kan dokumentere generell studiekompetanse, må oppfylle spesielle faglege krav som institusjonen fastset.

Kapittel 4 Spesielle opptakskrav

Generelle kommentarar

For studium som ikkje er nemnde her, gjeld normalt krav om generell studiekompetanse dersom det ikkje er fastsett unntak i §§ 3-4, 3-5 eller 3-6. Statlege universitet og høgskolar og private institusjonar med institusjonsakkreditering har sjølve fullmakt til å opprette og leggje ned studium, jf. uhl. § 3-3.

Departementet viser til at tilnærma like utdanningsprogram bør ha dei same opptakskrava.

Søkjarar til dei studia som er nemnde her, må oppfylle spesielle opptakskrav. Dette gjeld òg for søkjarar som er innvilga unntak frå krav om generell studiekompetanse etter føresegna i kapittel 3. Søknadar til studium med spesielle opptakskrav kan som hovudregel også realkompetansevurderast. Realkompetansevurdering er ikkje aktuelt når det er stilt krav om eit bestemt fagleg nivå med forskriftsfesta karakter- eller poengkrav. Det faglege nivået på den vidaregåande opplæringa til søkjaren må oppfylle desse krava.

Kommentarar til § 4-1 Spesielle opptakskrav i tillegg til generell studiekompetanse

Dei spesielle opptakskrava må òg vere oppfylte av søkjarar som er unnatekne frå krav om generell studiekompetanse etter føresegnene i kapittel 3.

Departementet føreset at institusjonane informerer søkjarane om krav til forkunnskapar utover fastsette opptakskrav.

Kommentarar til § 4-2 Spesielle opptakskrav til enkelte helse- og veterinærfag

Første ledd

Departementet presiserer at dei fastsette opptakskrava i første ledd gjeld integrerte studium på nivå med mastergrad, dvs. studium med eit normert omfang på minimum 300 studiepoeng.

Kommentarar til § 4-3 Spesielle opptakskrav til informatikk, realfag, natur- og miljøfag

Det er fastsett spesielle opptakskrav til informatikk, realfag, natur- og miljøfag. Det er ikkje høve til å fastsetje andre opptakskrav enn dei som går fram av § 4-3. Det må presiserast at matematikk er realfag, og at dei spesielle opptakskrava òg gjeld for opptak til enkeltemne som normalt inngår i fastsette studieprogram.

I forskrifta er det lagt inn føresegner om forsøk med nye krav for opptak til realfagsstudium som gjeld frå og med opptak til studieåret 2018–2019. Desse krava er forsøksordningar som skal gjelde i fire år. Det er lagt til grunn at desse forsøka skal evaluerast før dei eventuelt blir fastsette som permanente krav.

Det er institusjonane sjølve som har ansvaret for å informere om kva realfag, natur- og miljøfag som skal omfattast av forsøksordninga. Departementet føreset at institusjonar informerer Samordna opptak om kva studium som skal omfattast.

Vi minner om at opptakskrava til informatikkutdanning normalt er annleis enn opptakskrava til andre utdanningar innanfor desse fagområda. Dette gjeld ikkje for Informatikk: robotikk og intelligente system ved Universitetet i Oslo frå og med opptak til studieåret 2018-2019, då dei har fått innvilga ei forsøksordning til dette studiet, jf. punkt 3 i opptaksforskrifta.

Dei spesielle opptakskrava gjeld elles for alle studium som oppfyller desse kriteria:

- *Informatikkutdanning*

Minst halvparten av studiepoenga er i informatikk og nødvendige støttfag i realfag og teknologi.

- *Realfag, natur- og miljøfag*

Minst halvparten av studiepoenga er i realfag, teknologifag og/eller natur- og miljøfag.

Søkjarar som blir tekne opp til spesielt tilrettelagd ingeniørutdanning med grunnlag i fagbrev/sveinebrev, må dokumentere 12 månaders relevant praksis. Læretid i bedrift på minimum 12 månader oppfyller kravet til praksis så sant ho er relevant.

Kommentarar til § 4-7 Spesielle opptakskrav til lærarutdanningar

Skolepoeng for opptak til grunnskolelærarutdanning, 5-årig lektorutdanning og faglærarutdanning omfattar karakterpoeng (gjennomsnitt av alle karakterar på vitnemålet med to desimalar, multiplisert med 10), jf. §§ 7-5 og 7-6 og eventuelle tilleggspoeng for språk- og/eller realfag.

Grunnskolelærarutdanning og 5-årig lektorutdanning

Dei fastsette poeng- og karakterkrava gjeld òg for opptak til spesialisert grunnskolelærarutdanning, til dømes grunnskolelærarutdanning med realfag og grunnskolelærarutdanning med musikk osv., jf. § 4-7 andre og tredje ledd.

Karakterkravet i norsk omfattar normalt gjennomsnittet av karakterane i norsk hovudmål, sidemål og munnleg, jf. §§ 7-5.

Intervju

Søkjarane til lærarutdanning kan i tillegg måtte gjennomføre ein opptaksprøve i form av eit intervju etter nærmare reglar som institusjonen fastset. Institusjonar som vil bruke intervju ved opptak til grunnskolelærer- og lektorutdanning, skal informere om dette både gjennom Samordna opptak og på eigne nettsider.

I § 2-2 første ledd går det fram at søkjarar med 3-årig vidaregåande utdanning frå dei andre nordiske landa er kvalifiserte for opptak utan tilleggskrav i norsk når utdanninga dei dokumenterer, gir generelt opptaksgrunnlag. Slike søkjarar må oppfylle tilsvarende karakterkrav i eit anna nordisk språk, jf. artikkel 3 i den nordiske avtalen: "Dersom det stilles krav til særlege kvalifikasjoner eller faglige kunnskaper for å bli tatt opp til en bestemt høyere utdanning, skal utdanningssøkende fra de andre nordiske land oppfylle disse kravene på tilsvarende måte som landets egne søkere."

For søkjarar med opptaksgrunnlag frå land utanom Norden gjeld at dei må dokumentere kunnskapar i norsk med ei spesiell prøve. For opptak til grunnskolelærerutdanning og 5-årig integrert lærarutdanning skal søkjaren oppfylle kravet i norsk med minimum eitt av desse krava:

1. Bestått norsk, skriftleg og munnleg, 393 timar frå vidaregåande opplæring med eit gjennomsnitt på minimum 3,0.
2. Eksamen frå trinn 3 i norsk for utanlandske studentar ved universiteta med minst karakteren C eller tilsvarende.
3. Fullført og bestått studium i høgre utdanning på minst 60 studiepoeng i norsk språk og samfunnskunnskap for utanlandske studentar med minst karakteren C eller tilsvarende.
4. Skriftleg test i norsk, høgre nivå («Bergenstesten»), med «Godt bestått» på minst éin av delprøvene eller minimum 500 poeng.
5. Bestått avsluttande prøve i norsk (norskprøven) med ferdigheiter på minimum nivå B2 i alle delferdigheiter, jf. lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrarar (introduksjonslova) §19 andre ledd.

Forkurs i matematikk for søkjarar med eit karaktergjennomsnitt på minimum 3,0 i fellesfaget matematikk, sjå òg § 5-2.

Søkjarar som har minst 35 skolepoeng og eit karaktergjennomsnitt på minimum 3,0 i norsk og mellom 3,0 og 3,99 i fellesfaget i matematikk, kan få tilbod om studieplass til grunnskolelærer- og lektorutdanning. Det er ein føresetnad at slike søkjarar består eit spesielt tilrettelagt forkurs i matematikk før studiestart. Slike søkjarar mistar studieplassen om dei ikkje består forkurset, jf. § 5-2.

Kommentarar til § 4-8 Spesielle opptakskrav til engelskspråklege utdanningsprogram

Ved Noregs miljø- og biovitenskaplege universitet (NMBU) og MF – Vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn er det fastsett karakterkrav i fellesfaget engelsk ved opptak til engelskspråklege studieprogram. Dette er ei forsøksordning ved NMBU som gjeld frå og med opptaket 2017–2018 og som skal gå over fire år. Forsøket skal evaluerast før det eventuelt blir fastsett som eit permanent krav.

Kommentarar til § 4-9 Spesielle opptakskrav til enkelte kunstfag

Det er berre til dei studia som er lista opp i forskrifta, at det kan stillast krav om opptaksprøve utover kravet om generell studiekompetanse. Sjå òg § 3-6 om unntak frå krav om generell studiekompetanse. For opptak til studium der det er fastsett opptaksprøve er det i nokre tilfelle fastsett alternative reglar for rangering av søkjarane. Sjå merknadar til § 7-14.

Kommentarar til § 4-10 Spesielle opptakskrav til diverse fag

Ved OsloMet – storbyuniversitetet er det fastsett karakterkrav i norsk ved opptak til journalistutdanninga. Dette er ei forsøksordning som gjeld frå og med opptaket 2017–2018. Forsøket skal gå over tre år. Det skal evaluerast før det eventuelt blir fastsett som eit permanent krav.

For opptak til studium der det er fastsett opptaksprøve er det i nokre tilfelle fastsett alternative reglar for rangering av søkjarane. Sjå merknadar til § 7-14.

Kommentarar til § 4-11 Desentralisert utdanning og deltidsutdanning

Institusjonane sjølve kan fastsetje spesielle opptakskrav til desentralisert utdanning og/eller deltidsutdanning. Institusjonane kan ikkje fastsetje tilleggskrav utover yrkeserfaring og relevant arbeidspraksis.

Eit krav om tilknytning til utdanningstaden må ikkje definerast slik at dei geografiske områda blir opplevde som vilkårlege. Opptaket bør heller ikkje avgrensast til søkjarar frå éin eller eit fåtal kommunar.

Kapittel 5 Opptak på visse vilkår

Kommentarar til § 5-1 Opptak på visse vilkår

Det skal gå fram av dokumentasjonen frå den vidaregåande skolen at spesielle omstende som er nemnde i andre ledd, var årsak til fråværet ved eksamen i eitt eller fleire spesifiserte fag, og at dette er grunnen til at eleven ikkje har fått dokumentasjon på fullført og bestått opplæring.

Departementet viser til at søkjarane som ber om opptak på visse vilkår skal ha dokumentasjon frå den vidaregåande skolen om at søkjaren ikkje har avlagt eksamen i eit eller fleire fag. Dokumentasjon om årsak skal ha vore lagd fram og godkjend av skolen. Departementet viser til dette og at opptaket til høgre utdanning ikkje skal be om attest som syner årsaka til fråværet.

Dersom resultatet av utsett eksamen i eit fag ligg føre før opptak til høgre utdanning, kan ikkje institusjonen gi opptak på vilkår.

Opptaksforskrifta § 5-1 første ledd stiller krav om at utsett eksamen må vere bestått i løpet av første semester etter opptak. Retten til utsett eksamen i vidaregåande opplæring er ikkje tidsavgrensa til semesteret etter, men i opptaksforskrifta er det sett opp ei slik avgrensing. Forskrift til opplæringslova § 3-35 stiller krav om at eleven må gå opp til første etterfølgjande eksamen.

Det går fram av forskrift til opplæringslova § 3-35 første ledd at elevar som har dokumentert frávær ved eksamen (ordinær, særskild eller ny eksamen), har rett til å gå opp til første etterfølgjande eksamen og samtidig behalde standpunktkarakteren i faget. Dersom eleven ikkje går opp til første etterfølgjande eksamen, fell standpunktvurderinga bort, og eksamen må då takast som privatist, jf. § 3-35 andre ledd.

Kommentarar til § 5-2 Opptak til grunnskolelærerutdanning og 5-årig lektorutdanning

For opptak til grunnskolelærerutdanning og lektorutdanning kan det givast førebels opptak til søkjarar som kan dokumentere minimum 35 skolepoeng og eit karaktergjennomsnitt på minimum 3,0 i norsk og mellom 3,0 og 3,99 i fellesfaget matematikk. Det er lagt til grunn at slike søkjarar skal rangerast på grunnlag av skolepoeng. Dei som består eit spesielt tilrettelagt forkurs ved eit universitet eller ein høgskole som tilbyr desse utdanningane, får endeleg opptak. Søkjarar som begynner på forkurset, men ikkje består den avsluttande prøven, og som har søkt andre studium enn lærar- og lektorutdanning, skal få tilbod om studieplass på det høgast prioriterte studiet som dei var kvalifiserte for og ville fått tilbod om i hovudopptaket.

Kommentarar til § 5-3 Opptak på visse vilkår for søkjarar frå land utanom Norden som må ha visum for å kunne takast opp til årskurs i norsk

Institusjonar som tilbyr årskurs i norsk for søkjarar frå land utanom Norden og der søkjarane må søkje om studentvisum, kan gi søkjarar tilbod om studieplass på eit planlagt ordinært studium, og så gi desse søkjarane utsett studiestart til året etter, på vilkår av at dei fullfører og består årskurset i norsk. Norsk inngår normalt i opptakskrava til ordinære studium.

Kapittel 6 Politiattest ved opptak til høgre utdanning

Kommentarar til § 6-1 Generelt

Første ledd:

Denne føresegna markerer at kravet om barneomsorgsattest berre gjeld utdanningar der studentar kan komme i kontakt med mindreårige som ein del av klinisk undervisning eller praksisstudium, jf. lov om behandling av opplysningar i politiet og påtalemyndigheten av 28. mai 2010 nr. 16 (politiregisterlova) § 39. Politiattest etter den sistnemnde føresegna kan berre brukast for å stengje fysiske og juridiske personar ute frå stilling, aktivitet eller annan funksjon dersom dette kan hindre at personar utøver overgrep mot eller har skadeleg innverknad på mindreårige. Vidare kan politiattest brukast dersom utestenging bidreg til å auke tilliten til at mindreårige blir tekne hand om av skikka personar, jf. politiregisterlova § 37 første ledd nr. 4.

Med mindreårige er meint barn som ikkje er myndige, altså er under 18 år.

Departementet legg til grunn at det i dei utdanningane der ein student kan komme i kontakt med utviklingshemma eller andre sårbare grupper, kan det òg kan vere mogleg for studenten å komme i kontakt med mindreårige, slik at utdanninga er omfatta av kravet om

barneomsorgsattest. Vi viser til merknadene til § 6-1 andre ledd om politiattest etter profesjonslovgivinga.

Føresegna medfører at personar med merknader på politiattesten kan vere utestengde frå praksisstudium og klinisk undervisning på livstid fordi merknaden aldri vil bli sletta. Merknad på politiattesten fører likevel ikkje automatisk til tap av rett til å delta i praksisstudium/klinisk undervisning, då nemnda skal vurdere dette i kvart enkelt tilfelle.

Universitets- og høgskolerådet (UHR) definerte «praksisstudier» i samband med kartlegging av desse i 2010: "Praksisstudier kjennetegnes av at studenten for en tidsbestemt periode befinner seg i en situasjon hvor han/hun skal arbeide omtrent som en yrkesutøver. Kravene til oppgaver, omfang og utførelse vil være ulike avhengig av hvor i studieløpet studenten befinner seg. [...] Situasjonen er som oftest kjennetegnet av at praksisstudiene gjennomføres utenfor utdanningsinstitusjonens egen ramme, og at en fagperson på praksisstedet er veileder." (Frå UHRs brev om profesjonsutdanningane 22.6.08.)

Andre ledd:

Ei rekkje lover inneheld krav om politiattest for visse typar yrkesutøving, og desse krava gjeld tilsvarande for studentar på utdanningar som fører fram til yrket.

Dette gjeld mellom anna:

- lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100 § 6-10
- lov om helsepersonell mv. av 2. juli 1999 nr. 64 § 20 a
- lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa av 17. juli 1998 nr. 61 § 10-9
- lov om Den norske kirke av 7. juni 1996 nr. 31 § 29
- lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. av 24. juni 2011 nr. 30 § 5-4

Helse- og lærarutdanning er dei to store utdanningsområda når det gjeld deltaking i praksis- og klinisk undervisning for studentane. Desse utdanningane fører til yrke som er omfatta av profesjonslovgiving med krav om politiattest, mellom anna lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa av 17. juli 1998 nr. 61 (opplæringslova) og lov om helsepersonell av 2. juli 1999 nr. 64 (helsepersonellova). Begge lovene viser i dag til politiregisterlova § 39, og begge har føresegner om at personar er utestengde frå yrket dersom dei er dømde for seksuelle overgrep.

Etter helsepersonellova § 20a første ledd skal helsepersonell som skal yte helse- og omsorgstenester til barn, leggje fram politiattest som nemnt i politiregisterlova § 39 første ledd. Helsepersonell som skal yte helse- og omsorgstenester til personar med utviklingshemming, skal leggje fram politiattest som viser om vedkommande er sikta, tiltalt, gitt førelegg eller dømd for brot på føresegner i straffelova om seksualbrottsverk, jf. helsepersonellova § 20a andre ledd. Brot skal noterast på ein uttømmmande politiattest, jf. politiregisterlova § 41 nr. 1. Plikta etter første og andre ledd omfattar ikkje personell som berre sporadisk yter slike tenester, og som til vanleg ikkje er åleine med barn eller personar med utviklingshemming. Den som har vedteke førelegg eller er dømd for seksualbrottsverk, er utestengd frå å yte helse- og omsorgstenester til barn eller personar med utviklingshemming.

Etter opplæringslova § 10-9 må den som skal tilsetjast fast eller mellombels i grunnskolen eller vidaregåande skole, i musikk- og kulturskolen etter § 13-6, i skolefritidsordninga etter § 13-7 eller for å gi leksehjelp etter § 13-7 a, leggje fram politiattest med tilsvarande innhald som er nemnt i politiregisterlova § 39 første ledd. Kravet gjeld òg for personar som skal tilsetjast fast eller mellombels i skoleliknande aktivitetstilbod. Skoleliknande aktivitetstilbod vil seie aktivitetstilbod i regi av skoleeigaren med tilknytning til skolen som har karakter av opplæring. Skoleeigaren kan òg krevje politiattest som nemnt i politiregisterlova § 39 første ledd av andre personar som regelmessig oppheld seg i grunnskolen, i vidaregåande skole eller i tilbod som nemnt i første ledd. Personar som er dømde for seksuelle overgrep mot mindreårige, kan ikkje tilsetjast fast eller mellombels i grunnskolen eller i musikk- og kulturskolen, i skolefritidsordninga, for å gi leksehjelp eller i skoleliknande aktivitetstilbod som nemnt i første ledd. I andre tilfelle må konsekvensane av merknader på politiattesten vurderast konkret.

Andre utdanningar enn lærar- og helseutdanningar har òg praksisstudium og klinisk undervisning, til dømes teologiutdanning, som kvalifiserer for presteteneste i Den norske kyrkja og er relevant for preste- og pastorteneste i andre kyrkjer og trussamfunn. Etter kirkelova § 29 andre ledd kan lovpålagde organ i Den norske kyrkja krevje framlagt barneomsorgsattest som nemnt i politiregisterlova § 39 første ledd av person som lønna eller ulønna skal tilsetjast, utføre oppgåver eller ha tillitsverv der vedkommande vil ha omsorg for eller oppgåver knytte til mindreårige. Av kommentarane til lova går det fram at det er opp til det aktuelle organet å vurdere om det skal krevjast framlagt politiattest i konkrete tilfelle. Kyrkjelege instansar har utarbeidd retningslinjer for praktiseringa av føresegna i Den norske kyrkja. Etter retningslinjene må barneomsorgsattest leggjast fram ved tilsetjing. Her bør utdanningsinstitusjonane stille dei same krava som for yrkesutøvinga, slik at utdanningsinstitusjonane ikkje utdannar folk som mest sannsynleg ikkje kan utøve yrket sitt når dei er ferdige med utdanninga.

Formålet med det samla regelverket om politiattest er eit heilskapleg system for politiattestar. For at dette målet skal realiserast, er det viktig at krava til politiattest for studentar ikkje er strengare enn det som følgjer av profesjonslovgivinga. I utdanningar der studenten verken kjem i kontakt med mindreårige eller brukargrupper som er omfatta av profesjonslovgivinga, er det heller ikkje høve til å stille krav om politiattest etter universitets- og høgskolelova og opptaksforskrifta.

Tredje ledd:

Det er viktig å merkje seg at det ikkje er den enkelte utdanningsinstitusjonen som skal «bestemme» kva for utdanningar som krev politiattest. Det den enkelte utdanningsinstitusjonen skal vurdere, er om utdanningane dei tilbyr, er omfatta av kravet i politiregisterlova § 37 første ledd nr. 4, eller av andre krav om politiattest i profesjonslovgivinga.

I vurderinga av om utdanninga er omfatta av kravet om barneomsorgsattest i første ledd, er ordlyden i lova, "kan komme i kontakt med mindreårige", rettleiande. Denne inneber at det i vurderinga av om eit studium krev framlegging av politiattest, ikkje er nødvendig at studenten heilt sikkert vil komme i kontakt med mindreårige. Det er nok at det kan tenkjast at studenten i samband med praksisstudium eller klinisk undervisning kan komme i kontakt med og i

situasjonar saman med den mindreårige der overgrep kan finne stad. Det er likevel viktig å hugse på at krav om politiattest er eit inngripande tiltak. Det må derfor ikkje stillast krav om politiattest i situasjonar der det openbert er unødvendig. Dersom eit studium ikkje har praksis eller klinisk undervisning som ein obligatorisk del av utdanningsløpet, er det at studenten kan komme til å velje praksisopplæring eller klinisk undervisning i framtida, ikkje tilstrekkeleg til å krevje politiattest ved opptak til studiet. Utdanningsinstitusjonane kan likevel krevje at studenten legg fram politiattest dersom han/ho seinare i utdanningsløpet bestemmer seg for å velje praksis eller klinisk undervisning der han/ho kan komme i kontakt med mindreårige. I vurderinga av om studiet er omfatta, kan det takast omsyn til forarbeida til helsepersonellova, Ot.prp. nr. 86 (2005-2006), punkt 2.6.5.3, der det mellom anna heiter: "Det overordnende vurderingstema vil uansett ansettelsesforhold, være hvorvidt personellet ved utøvelsen av sitt arbeid kan komme i situasjoner med barnet eller den utviklingshemmede hvor seksuelle overgrep kan finne sted."

Fjerde ledd:

Utover informasjon om politiattest i brev med tilbod om studieplass er det opp til institusjonane å vurdere korleis dei vil gi informasjon til studentane om studia og om eit eventuelt tilhøyrande krav om politiattest. Dette kan til dømes formidlast på nettsider og i studiekatalog. I alle tilfelle er det viktig at studenten er informert om kravet om å levere politiattest før han/ho søker om studieplass.

For studium som har opptak via Samordna opptak (SO), skal informasjon om krav om politiattest vere tilgjengeleg på nettsidene til SO.

Brev med tilbod om studieplass må innehalde punkta nedanfor.

- Identifikasjon av søkjaren: anten namn og fødselsnummer (11 siffer) eller fullt namn, folkeregistrert adresse og fødselsdato. Dersom tilbods brevet blir sendt søkjaren per e-post, må personnummeret utelatast frå brevet.
- Identifikasjon av studiet: kva studium vedkommande er teken opp til. Det er ikkje tilstrekkeleg med kode for studium.
- Identifikasjon av studiestaden: namn på utdanningsinstitusjonen.
- Heimel for krav om politiattest: For politiet er det tilstrekkeleg at det i tilbods brevet er nemnt at studenten kan komme i kontakt med mindreårige, og at politiattest derfor skal utferdast med heimel i uhl § 4-9 første ledd, jf. opptaksforskrifta § 6-1 første ledd, jf. politiregisterlova § 39. Dersom det er aktuelt å utferde politiattest tilsvarande som for det yrket studenten utdannar seg til, er det viktig at det i tilbods brevet er vist til dei særlege reglane om politiattest for bestemte typar yrkesutøving som gjeld tilsvarande for studenten, jf. uhl § 4-9 andre ledd og forskrifta § 6-1 andre ledd.

Kommentarar til § 6-2 Utferding av politiattest

Politiregisterlova skal medverke til at politiet og påtalemakta kan løyse oppgåvene sine effektivt; vidare skal ho tryggje personvernet og sikre at den enkelte kan vite på førehand kva behandlinga av opplysningar kan innebere. Av særleg interesse er kapittel 7 i lova, om vandelskontroll og attestar, og del 8 i den tilhøyrande forskrifta, om vandelskontroll mv. Kapittel 7 tek mellom anna for seg utlevering av opplysningar, formål som rettferdiggjjer bruk av politiattest, saksbehandlingsreglar og teieplikt, mens kapittel 8 i forskrifta mellom anna handlar om botid, ulike typar politiattest og fornya vandelskontroll.

Kommentarar til § 6-3 Tidspunktet for framlegging av politiattest

Første ledd:

Fristen for å sende inn politiattest etter første ledd er 3 veker frå søkjaren får tilsegn om plass ved ei utdanning. Dette er lenger enn fristen som er sett for å ta imot utdanningsplassen. Trass i behovet for rask avklaring av spørsmålet om eventuelle merknader på politiattesten er det viktig å stille realistiske krav til studenten. Ettersom politiet har ei saksbehandlingstid på 14 dagar, vil ein kortare frist enn 3 veker truleg bli broten i og med at ein òg må rekne med postgang.

Andre ledd:

Med "fastsett utdanningsstart" i andre ledd er meint utdanningsstart på utdanninga der studentane har fått tildelt plass.

Tredje ledd:

Føresegna gjeld søkjarar som blir tekne opp i suppleringsopptak anten i regi av Samordna opptak eller i regi av institusjonane sjølve.

Kommentarar til § 6-5 Fornya vandelskontroll

I forarbeida til politiregisterlova § 43 går det fram at det ikkje er opna for fornya vandelskontroll gjennom utferding av fornya politiattest med nærmare fastsette tidsintervall, jf. Prop. 114 L (2012-2013). I staden får brukarane av tidlegare utferda politiattest, det vil seie utdanningsinstitusjonar, arbeidsgivarar og liknande, høve til å få utlevert nye opplysningar frå politiet i samsvar med heimelsgrunnlaget for den opphavlege attesten. Føresegna handlar om dei tilfella der politiattest tidlegare er utferda, men der brukaren av opplysningane, til dømes ein arbeidsgivar, eller i vårt tilfelle ein utdanningsinstitusjon, har fått tilgang til informasjon som gir grunn til å tru at det ligg føre nye opplysningar som er viktige for innhaldet i politiattesten.

Eit grunnvilkår for å bruke denne føresegna er at den det gjeld allereie har levert politiattest. I tillegg må dei nye opplysningane som eventuelt skal leverast, vere avgrensa til dei straffbare forholda som kan utleverast ifølgje heimelsgrunnlaget for attesten. Dersom heimelen til dømes er avgrensa til seksuelle overgrep mot barn, kan ikkje politiet gi opplysningar om eventuelle andre straffbare forhold. Føresegna opnar for at arbeidsgivaren eller utdanningsinstitusjonen (altså brukaren) kan få opplysningar med heimel i politiregisterlova § 43. Føresegna kan ikkje nyttast til rutinekontroll av studentar. Det er ikkje høve til å påleggje studentane å innhente nye opplysningar.

Dersom det ikkje ligg føre nye opplysningar, seier politiet munnleg frå om dette til utdanningsinstitusjonen, og saka blir avslutta.

Ved byte av studiestad blir den nye utdanningsinstitusjonen ein ny brukar og kan krevje ny politiattest framlagd. Ved byte til ei utdanning som krev ein annan type attest enn den opphavlege, må det leggjast fram ny attest i samsvar med det nye heimelsgrunnlaget.

Som nemnt ovanfor er formålet med det samla regelverket å få eit heilskapleg system for politiattestar. I den samanhengen er det viktig at krava til politiattest for studentar ikkje er

strengare enn profesjonslovgivinga. Til dømes har ikkje helsepersonellova og opplæringslova særskilde reglar om fornya politiattest. Vi viser her til brev til Kunnskapsdepartementet frå Justis- og beredskapsdepartementet (JD) datert 19. november 2013 som svarte på spørsmål frå Kunnskapsdepartementet om korleis JD såg på diverse problemstillingar i samband med politiattestar. Den eine problemstillinga handla om dei tilfella der praksisstadene krev politiattest som ikkje er eldre enn tre månader, sjølv om studenten ved studiestart har lagt fram politiattest med same innhald. JD påpeikte at dei ikkje har ansvaret for dei profesjonslovene som inneheld krav om politiattest, men at dei likevel ønskte å kommentere spørsmåla på prinsipielt grunnlag. JD skreiv mellom anna: "I de tilfellene der kravet til vandelskontroll ved praksis er sammenfallende eller mindre omfattende enn vandelskontrollen ved opptak, synes det ikke å være godt begrunnet at det utføres ny vandelskontroll når studenten skal ut i praksis. Vi vil her også minne om at begrunnelsen for innføring av vandelskontroll i ulike studier var nettopp at disse studentene vil gå ut i praksis og derved være i samme situasjon som de tilsatte. Det generelle kravet om at politiattester ikke skal være eldre enn tre måneder tar sikte på tilsettingssituasjoner i angjeldende institusjon. Dersom for eksempel en helsearbeider flyttes fra en avdeling til en annen avdeling innenfor samme institusjon, vil man ikke foreta ny vandelskontroll. Vi mener at disse situasjonene kan sammenlignes med studenter som har praksis på ulike steder under utdanningen." JD meiner derfor at det ikkje bør gjennomførast ny vandelskontroll i dei nemnde tilfella. JD påpeikte at når vandelskontrollen ved studiestart er tilstrekkeleg, vil dette vere ressurs sparinge for politiet, samtidig som studentane slepp å be om nye attestar ei rekkje gonger i løpet av studietida.

Politiet har høve til å utlevere opplysningar av eige tiltak for å hindre eller slå ned på kriminalitet. Politiet kan blant anna utlevere opplysningar til offentlege organ for å førebygge lovbrøt. Dette fylgjer av politiregisterlova § 27.

Kommentarar til § 6-6 Følgjer av at politiattest ikkje blir lagt fram

Første ledd:

Ettersom det berre er søkjaren/studenten sjølv som kan innhente politiattest, og som veit kva politiattesten inneheld, er ei slik sanksjonsmoglegheit nødvendig.

Andre ledd:

Dette er ei snever unntaksføresegn som må praktiserast strengt. Unntak frå hovudregelen må vere grunnlagt med forhold som studenten ikkje rår over og ikkje kan lastast for. Slike forhold må vurderast konkret i kvart tilfelle, og det må i vurderinga takast omsyn til tryggleiken til dei mindreårige og andre sårbare grupper som reglane skal beskytte.

Kommentarar til § 6-7 Følgjer av at studenten ikkje kan delta i praksisstudium / klinisk undervisning

Hovudkonsekvensen av at ein student ikkje får delta i praksis eller klinisk undervisning, er presisert her. Ein student som held fram på ei utdanning utan å delta i obligatoriske praksisstudium eller klinisk undervisning, vil ikkje få vitnemål for fullført utdanning. Det at studenten ikkje får delta i praksis og klinisk undervisning, kan òg få andre konsekvensar, som at studenten ikkje får gå opp til eksamen i enkelte fag fordi dei obligatoriske arbeidskrava ikkje er oppfylte.

Kommentarar til § 6-8 Behandling av politiattesten med merknad

Første ledd:

Leddet viser til uhl § 4-9 sjuande ledd, som seier at studentar har rett til advokathjelp i saker om utestenging. Studenten har rett til hjelp frå saka er reist, jf. § 4-8 femte ledd. I dette tilfellet må det vere frå det tidspunktet 14-dagarsfristen for uttale til nemnda tek til å gå. Institusjonen dekkjer utgiftene til advokathjelp.

Andre ledd:

For å sikre god kvalitet og effektiv behandling av denne typen saker, også av omsyn til studenten sjølv, pålegg forskrifta søkjaren/studenten plikt til å medverke til at saka blir tilstrekkeleg opplyst, ved å leggje fram dokumentasjon for institusjonen om forhold som ligg til grunn for eventuelle merknader på politiattesten. Dette omfattar all nødvendig dokumentasjon, til dømes utskrift av sikting, tiltale, førelegg og dom.

Før slik dokumentasjon er lagd fram, dersom den finst, har ikkje studenten rett til å delta i klinisk undervisning eller praksisstudium.

Tredje ledd:

Behandlinga av politiattest med merknader må underleggjast forsvarleg saksbehandling i tråd med reglane for forvaltingslova og god forvaltningsskikk. Institusjonen må sjå til at saka er best mogleg opplyst, og skal derfor sørge for at relevante dokument som ligg til grunn for merknadene, ligg føre ved behandlinga av saka, jf. òg den plikta studenten har til å medverke til å hente inn nødvendig dokumentasjon etter andre ledd. Institusjonen må òg sørge for at studenten får høve til å kommentere merknaden på politiattesten.

Den vurderinga institusjonen gir av merknaden på politiattesten, skal vere ei konkret, heilskapleg vurdering av dei forholda som ligg til grunn for merknaden på politiattesten, typen praksis eller klinisk undervisning og andre forhold som gjeld studenten eller studiesituasjonen hans/hennar.

Både 10-dagarsfristen og 14-dagarsfristen er absolutte.

Fjerde ledd:

Firevekersfristen nemnda har til å behandle saka, er absolutt. Fristen er sett fordi både student, utdanningsinstitusjon og praksisinstitusjon har behov for ei rask avgjerd.

Før klagenemnda for institusjonen har gjort vedtak i saka, har ikkje studenten rett til å delta i klinisk undervisning eller praksisstudium ved den aktuelle utdanninga. I avveginga mellom omsynet til studenten og utdanningsløpet hans/hennar og omsynet til tryggleiken til dei mindreårige og dei andre sårbare gruppene reglane skal beskytte, veg det sistnemnde tyngst.

Femte ledd:

Nemnda skal gi ei heilskapsvurdering der ho ser på typen praksis eller klinisk undervisning, det vil seie innhaldet i studiet/undervisninga og kva grupper undervisninga rettar seg mot, og opplysningane om dei forholda som ligg til grunn for politiattesten. Det må òg takast omsyn til om studenten er gitt førelegg, sikta, tiltalt eller dømd.

Åttande ledd:

Etter politiregisterforskrifta § 37-2 skal politiattesten oppbevarast utilgjengeleg for uvedkommande. Politiattesten kan oppbevarast så lenge formålet med politiattesten krev det, men ikkje utover tidspunktet då vedkommande sluttar på studiet som gav grunnlag for vandelskontroll. Politiattest som ikkje lenger er nødvendig for formålet, skal slettast. Offentlege mottakarar skal slette politiattesten i samsvar med politiregisterforskrifta § 16-2 andre ledd nr. 2.

Kommentarar til § 6-9 Teieplikt

Det følgjer av forvaltingslova (fvl) og går òg fram av uhl § 7-6 at føresegnene om teieplikt i fvl. §§ 13 til 13e gjeld for universitet og høgskolar. Meir informasjon om kva type opplysningar som er omfatta av fvl. § 13, går fram av Rettleiar til offentleglova side 78 til 82.

Kapittel 7 Rangering av søkjarar ved opptak

Generelle kommentarar

Føresegnene om rangering av søkjarane gjeld for opptak til all grunnutdanning, også lokale opptak og opptak til private høgskolar sjølv om desse ikkje deltek i den nasjonale opptaksmodellen (NOM) gjennom Samordna opptak.

Kommentarar til § 7-1 Generelt om rangering og kvotar

Dokumentasjon av fag som gir tilleggspoeng, kan inngå i den dokumentasjonen som gir grunnlag for rangeringa.

Det blir presisert at ved rangering etter alder, jf. fjerde ledd, skal eldre søkjarar gå framfor yngre søkjarar.

Kommentarar til § 7-2 Kvote for førstegongsvitnemål og ordinær kvote

Med heimel i § 7-2 femte ledd kan departementet frita enkelte studium frå kravet om kvote for søkjarar med førstegongsvitnemål. Ved studium som ikkje er lista opp, skal 50 prosent av studieplassane tilbydast søkjarar som oppfyller kriteria for denne kvoten.

Det blir presisert at alle studium som ikkje er nemnde her, også studium med opptaksprøve som heile eller delar av rangeringsgrunnlaget, jf. § 7-14, skal ha 50 prosent kvote for søkjarar med førstegongsvitnemål.

Desse studia er unnatekne frå kvote for førstegongsvitnemål:

- desentraliserte utdanningar og/eller deltidsutdanningar med minst eitt års yrkespraksis som spesielt opptakskrav. Dette gjeld likevel berre for utdanningar der lærestaden med heimel i § 4-11 har fastsett spesielt opptakskrav om minst eitt års yrkespraksis.
- yrkesfaglærerutdanning
- trafikklærerutdanning
- studium ved Steinerhøgskolen
- teknisk bygningsvern og restaureringsarbeid
- utøvande tradisjonshandverk

For vidaregåande opplæring som er avslutta våren 2009 eller seinare, er det 9. juli 2007 i forskrift til lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa

(opplæringslova) § 3-43 fastsett kriterium for kva krav som gjeld for at elevar/privatistar kan få utferda førstegongsvitnemål.

Kommentarar til § 7-3 Spesielle kvotar

Departementet viser til at opptak til høgere utdanning normalt skjer i to kvotar, ordinær kvote og kvote for førstegongsvitnemål som kvar utgjer 50 prosent av studieplassane. Det er ein føresetnad at spesielle kvotar normalt gjeld i begge desse kvotane.

Det er fastsett spesielle kvotar for desse studia:

- *Ingeniørutdanning (bachelor)*
Inntil 20 prosent av studieplassane kan setjast av til søkjarar med godkjent eittårig forkurs med full fagkrets. Søkjarane blir poengberekna på grunnlag av karakterpoengsum frå forkurset, jf. § 7-4. Det blir ikkje gitt tilleggspoeng. Søkjarar som ikkje blir tekne opp i kvoten, konkurrerer vidare om andre studieplassar med grunnlag i forkurset og eventuell tilleggsdokumentasjon som gir grunnlag for tilleggspoeng.
- *Journalistutdanning*
Inntil 10 prosent av studieplassane kan setjast av til søkjarar som dokumenterer minst ½ års relevant arbeidspraksis i fulltidsstilling.

Det er fastsett spesielle kvotar for enkelte studium ved desse institusjonane:

Ved UiT – Noregs arktiske universitet:

- *Akvakultur, fiskerifag og fiskehelse*
1 studieplass for samiske søkjarar.
- *Rettsvitenskap*
67 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål. 3 studieplassar skal setjast av til samiske søkjarar.
- *Odontologi*
60 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål og inntil 2 studieplassar til samiske søkjarar.
- *Integrert master i teknologiske fag*
50 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. Det skal vere 50 prosent kvote for søkjarar med førstegongsvitnemål innanfor kvoten og 5 prosent kvote for samiske søkjarar.
- *Medisin*
60 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 8 av desse studieplassane er reservert for søkjarar frå Nord-Troms og Finnmark. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål. Inntil 2 studieplassar skal setjast av til samiske søkjarar.
- *Farmasi*
50 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål og inntil 2 studieplassar til samiske søkjarar.

- *Andre helsefaglege utdanningar*
80 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. Innanfor denne kvoten er det ein kvote på 10 prosent for samiske søkjarar. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål.

I denne samanhengen omfattar Nord-Noreg fylka Nordland, Troms og Finnmark.

Ved Noregs teknisk-naturvitskaplege universitet:

- *Datateknikk (integrert master)*
30 studieplassar for kvinnelege søkjarar.
- *Kommunikasjonsteknologi (integrert master)*
15 studieplassar for kvinnelege søkjarar.

Ved Noregs idrettshøgskole:

- *Bachelor i sports management/idrett og samfunn*
- *Bachelor i trening, helse og presentasjon*
- *Bachelor i trenerrollen og idrettspsykologi*
10 studieplassar ved dei tre studia kan tilbydast søkjarar innstilte av Norges Idrettsforbund.

Ved Noregs miljø- og biovitskaplege universitet:

- *Veterinærstudiet*
1 studieplass for samisk søkjar.

Ved OsloMet - storbyuniversitetet:

- *Journalistutdanning*
Inntil 5 studieplassar for søkjarar med minoritetsbakgrunn.

Ved Høgskolen i Innlandet:

- *Fjernsynsteknikk*
2 studieplassar for samiske søkjarar.

Ved Noregs teknisk-naturvitskaplege universitet:

- *Sosionomutdanning*
Inntil 20 prosent av studieplassane skal setjast av til søkjarar med interkulturell/internasjonale erfaring.

Ved Universitetet i Stavanger:

- *Hotelleing*
Inntil 50 prosent av studieplassane skal setjast av til søkjarar som dokumenterer minst eitt års relevant praksis.

Kommentarar til § 7-4 Poengberekning av søkjarar med meir enn eitt grunnlag for rangering

For å kunne bli vurdert både som såkalla 23/5-søkjar og på grunnlag av treårig vidaregåande opplæring må søkjaren kunne poengbereknast på begge måtane, jf. §§ 7-5 og 7-6.

Kommentarar til § 7-5 Karakterpoeng for søkjarar med 3-årig vidaregåande opplæring

For høgaste nivå i fellesfag viser vi til føringsreglar for vitnemål som Utdanningsdirektoratet fastset.

Departementet har overført mynde og ansvar for fastsetjing av omrekningstabellar til Samordna opptak, unnateke International Baccalaureate (IB) og fransk baccalauréat. Samordna opptak har òg ansvar for å gjere tabellane kjende.

Dei fastsette tabellane skal brukast ved opptak til høgre utdanning.

Kommentarar til § 7-7 Karakterforbetringar

Søkjarar som får førstegongsvitnemål etter to år i vidaregåande opplæring, kan bruke det påfølgjande året til eventuelle karakterforbetringar og framleis bli vurderte i kvote for førstegongsvitnemål, jf. § 7-2.

Kommentarar til § 7-8 Tilleggspoeng for realfag og framandspråk frå vidaregåande opplæring

Tilleggspoeng for realfag og framandspråk blir berre gitt for fag som er tekne i vidaregåande opplæring.

Tilleggspoeng for framandspråk gjeld for søkjarar som vel programfag framandspråk, eller som tidlegare har teke eit tredje framandspråk i tillegg til det obligatoriske framandspråket. Elevar som vel gresk 1, gresk 2, latin 1 og latin 2 i vidaregåande opplæring, får 0,5 tilleggspoeng for kvart av desse programfaga.

Legg spesielt merke til at føresegna ikkje omfattar tilleggspoeng for obligatorisk framandspråk (fellesfag) og heller ikkje programfag engelsk.

Kommentarar til § 7-9 Tilleggspoeng for det underrepresenterte kjønnet

Institusjonar og/eller fagmiljø som meiner at det er naudsynt å bruke tilleggspoeng eller kvote for å styrke kjønnsbalansen og auke delen av det kjønnet som er sterkt underrepresentert i yrke eller studium, må dokumentere og grunngi søknad. Departementet minner om at positiv særbehandling inneber at det blir foretatt eit bevisst val om å gi representantar frå det eine kjønnet eit gode som det andre kjønnet ikkje får. Siktemålet er å oppnå større grad av likskap mellom kjønna på eit overordna nivå for å jamne ut strukturelle forskjellar i samfunnet. Dette kan bidra til at det over tid oppstår ønska endringar i samfunnsstrukturar og mindre diskriminering av individ. Positiv særbehandling kan skape debatt, fordi det på individnivå kan opplevast som urettferdig at eit kjønn vert kvotert inn i ei utdanning på kostnad av ein student frå det motsette kjønnet med høgre konkurransepoengsum.

Ein søknad om tilleggspoeng og/eller spesielle kvotar for det underrepresenterte kjønn, jf. § 7-3 vil kunne innvilgast for ein avgrensa periode på inntil 5 år, jf. høyringsbrev av 14. august 2017. Søknaden må omfatte følgjande:

- Kvifor ein vil ha tilleggspoeng eller kvotar, mellom anna kva ubalansen i fordeling av kjønn skuldast, kvifor det er viktig med jamn balanse, kva effekt ein kan forventa.
- Kva slags tiltak som tidlegare er blitt vurdert og/eller prøvd ut.
- Kva er kjønnsbalansen på studiet og i yrket no?
- Veit ein noko om kva som er årsaka til skeiv kjønnsbalanse?
- Kvifor er det viktig med god kjønnsbalanse i den aktuelle utdanninga?
- Er det forhold i samfunnet eller i arbeidslivet eller blant brukarar som bør ivaretakast?
- Institusjonane må sjølve legge fram forventa effekt av å gje eitt eller to kjønns-poeng.
- Kor mykje vil kjønnsdelen endre seg?
- Søknadar skal angi start og slutt punkt for tiltaket.

Institusjonar og fagmiljø må i 2019 i lys av føresegna om tilleggspoeng og tidsavgrensinga som er lagt inn, vurdere og evaluere om det er grunnlag for å vidareføre tilleggspoeng som er fastsette med heimel i den tidlegare føresegna. For opptak til studieåret 2019-2020 vil følgjande fortsatt gjelde:

Kvinnelege søkjarar får 2 tilleggspoeng ved opptak til desse studia:

- *Ingeniørutdanningar (bachelor)* med unntak av linje for kjemi
- *Landbruksutdanningar*
- *Maritime høgskoleutdanningar*
- *Integrerte masterstudium i teknologi og ingeniørfag* ved NTNU i
 - *ingeniørvitskap og IKT*
 - *marin teknikk*
 - *produktutvikling og produksjon*
 - *elektronisk systemdesign og innovasjon*
 - *kybernetikk og robotikk*
 - *kommunikasjonsteknologi*
 - *datateknologi*
 - *fysikk og matematikk*
 - *materialteknologi*

For ein avgrensa periode på 5 år, frå og med opptak til studieåret 2018-2019 får mannlege søkjarar 2 tilleggspoeng ved opptak til desse studia:

- a) *Veterinærutdanning* ved Noregs miljø- og biovitskaplege universitet
- b) *Dyrepleiarutdanning* ved Noregs miljø- og biovitskaplege universitet
- c) *Sjukepleiarutdanning* ved Universitetet i Agder og Lovisenberg diakonale høgskole

For ein avgrensa periode på 4 år frå og med opptak til studieåret 2019-2020 får mannlege søkjarar 2 tilleggspoeng ved opptak til barnevernspedagogutdanning ved OsloMet – storbyuniversitetet

For ein avgrensa periode på 4 år frå og med opptak til studieåret 2019-2020 får mannlege søkjarar 1 (eitt) tilleggspoeng i kvote for førstegongsvitnemål til profesjonsutdanningane i psykologi ved Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo.

Kommentarar til § 7-10 Tilleggs poeng for alder

§ 4-11 gir institusjonane fullmakt til sjølve å fastsetje krav om inntil 5 års yrkeserfaring for desentralisert og/eller deltidsorganisert utdanning. Ved utdanningar der det er stilt krav om fleire års yrkeserfaring, skal alle søkjarane i tråd med tidlegare føresegner få tilleggs poeng for alder frå og med det året dei fyller 24 år. Elles gjeld dei rangeringsreglane som er fastsette for denne typen studium.

Kommentarar til § 7-11 Tilleggs poeng for høgre utdanning, fagskole, eit år på folkehøgskole, sivilteneste eller militær førstegongsteneste

Søkjarar kan maksimalt få 2 tilleggs poeng for skole eller teneste som ikkje er ein del av vidaregåande opplæring. Søkjaren kan ikkje få tilleggs poeng for fagskole eller høgre utdanning som er søkjarens grunnlag for generell studiekompetanse, jf. §§ 2-3 og 2-4.

Det er berre dokumentasjon på fullført militær førstegongsteneste frå Noreg eller andre nordiske land som gir rett til to tilleggs poeng.

Kommentarar til § 7-12 Rangering av søkjarar som ikkje kan poengbereknast

Søkjarar med søknadar som ikkje kan poengbereknast, skal rangerast etter ei individuell skjønnsmessig vurdering. Dette inneber at det ikkje er høve til å fastsetje skjematiske tabellar og liknande i vurderinga.

Kommentarar til § 7-13 Rangering på grunnlag av særskild vurdering

Anna morsmål enn norsk kan vektleggjast dersom søkjaren har fullført og bestått norsk vidaregåande opplæring med kortare botid enn seks år i landet, jf. opplæringslova § 3-12. Med andre spesielle forhold er meint uventa hendingar som har påverka karakterane frå vidaregåande skole.

Det må gå fram av den innsende dokumentasjonen korleis dei spesielle forholda har påverka karakterane.

Vidaregåande utdanning frå utlandet gir i seg sjølv ikkje grunn for særskild vurdering.

I alle tilfelle skal lærestadene ta med i vurderinga om søkjaren har fått den tilrettelegginga han/ho har krav på, jf. opplæringslova med forskrifter.

Likeverdige kunnskapar og ferdigheiter betyr at søkjaren kan sidestillast med søkjarar som har fått tilbod om plass etter vanlege reglar.

Kommentarar til § 7-14 Rangering på grunnlag av opptaksprøve

Departementet har fullmakt til å fastsetje om opptaksprøve skal vere med i berekningsgrunnlaget ved rangering.

Som følgje av oppmodingsvedtak frå Stortinget om høve for institusjonar som ønskjer det, til å bruke intervju som ein del av rangeringa, kan universitet og høgskolar kalle inn kvalifiserte søkjarar til intervju før opptak til grunnskolelærer- og lektorutdanning, jf. endringar i § 4-7 første punkt andre ledd. Det er lagt til grunn at intervju blir sidestilt med opptaksprøve, og at

universitet og høgskeolar som ønskjer det, må informere departementet om korleis intervju skal påverke rangeringa av søkjarane.

Departementet minner om at ved opptak til studium som har opptaksprøve, og som ikkje er på lista nedanfor, skal opptaksprøven berre brukast som grunnlag for kvalifisering, ikkje som grunnlag for rangering.

For opptak til desse studia blir kvalifiserte søkjarar rangerte på grunnlag av ein kombinasjon av ordinær rangering etter denne forskrifta og tilleggspoeng for bestått opptaksprøve på eit visst nivå, etter reglar fastsette av institusjonen:

- a) *Faglærerutdanning i musikk, dans og drama og anna musikkutdanning som er pedagogisk retta*
- b) *Studium ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo*
- c) *Masterstudium i landskapsarkitektur* ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo i samarbeid med Universitetet i Tromsø – Noregs arktiske universitet
- d) *Fotojournalistutdanning* ved OsloMet – storbyuniversitetet
- e) *Kulturprosjektleiing og prosjektleiing for fjernsyn* ved Høgskolen i Innlandet
- f) *Luftfartsfag* ved Universitetet i Tromsø – Noregs arktiske universitet
- g) Til følgjande studium ved Nord universitet må søkjaren dokumentere spesielle ferdigheter, fastsette av institusjonen, i form av innsendt arbeid:
 - *Bachelorstudium i 3D art, Animation and VFX* ved Nord universitet
 - *Bachelorstudium i Film and TV Production* ved Nord universitet
 - *Bachelorstudium i spill og opplevelsesteknologi* ved Nord universitet
- h) *Lærer- og førskolelærerutdanninga* ved Steinerhøgskolen
- i) Til følgjande studium ved Høgskolen Kristiania må søkjaren bestå ei opptaksprøve fastsett av institusjonen
 - *Bachelorstudium i art Direction*
 - *Bachelorstudium i experience & Event*
 - *Bachelorstudium i grafisk design*
 - *Bachelorstudium i retail Design*
 - *Bachelorstudium i tekst og skribent*
 - *Bachelorstudium i maske- og hårdesign*
 - *Bachelorstudium i lyddesign*

For opptak til desse studia blir kvalifiserte søkjarar rangerte med grunnlag i berre opptaksprøvar, etter reglar fastsette av institusjonen:

- a) *Scenekunstutdanning*
- b) *Studium i utøvande og skapande musikk*
- c) *Produktdesignutdanning* ved OsloMet – storbyuniversitetet
- d) *Samtidskunst* ved Universitetet i Tromsø – Noregs arktiske universitet
- e) *Forfattarstudiet*
- f) *Dokumentarfilmproduksjon og fleirkameraproduksjon og bachelorstudium i film og TV* ved Høgskolen i Innlandet
- g) *Arkitektstudiet* ved Bergen Arkitektthøgskole
- h) *Studium i utøvande og skapande kunst* ved Universitetet i Bergen
- i) *Studium* ved Kunsthøgskolen i Oslo

- j) *Studium* ved Norges dansehøyskole
- k) *Bachelorstudium i film og TV* ved Høyskolen Kristiania
- l) *Visuell kunst* ved Høyskolen Kristiania
- m) *Bachelor i manus* ved Høyskolen Kristiania
- n) Bachelorstudium i låtskriving og produksjon ved Høyskolen Kristiania
- o) *Bachelorstudium i tolking i offentlig sektor* ved OsloMet – storbyuniversitetet

Kommentarar til § 10-1 Utfyllande definisjonar til lov om universiteter og høyskoler § 3-7 sjette ledd

Første ledd:

Vitnemål er ei nemning på dokumentet som attesterer at studenten har fullført utdanning, jf. uhl. § 3-11 for høgre utdanning og opplæringsforskrifta § 3-42 for vidaregåande opplæring. Vitnemålet er falskt dersom innhaldet har vore usant frå starten av eller er blitt manipulert eller endra seinare.

Ein søkjar som bruker falske dokument eller dokument frå falske institusjonar ved opptak til høgre utdanning, kan få karantene i medhald av uhl. § 3-7 åttande ledd. Ein student som ved hjelp av falske dokument eller anna uærleg framferd har fått utdanning godkjend eller godskriven, kan få godkjenninga eller godskrivninga annullert, ev. i kombinasjon med utestenging, jf. uhl. § 4-7 andre ledd, jf. § 4-8 tredje ledd.

Eit vitnemål som viser feil karakter fordi vedkommande har klaga på eksamenskarakteren og i klageomgangen fått ein annan karakter enn det som går fram av vitnemålet, er ikkje eit falskt dokument. Det opphavlege vitnemålet er likevel ikkje lenger eit gyldig vitnemål. I tilfelle der eit vitnemål viser feil karakter og innehavaren er klar over dette, kan uhl. § 4-7 andre ledd om «uredelig opptreden» gjerast gjeldande mot ein student som bruker dokumentet. Etter ordlyden gjeld føresegna for studentar, noko som inneber at søkjarar ved opptak til høgre utdanning ikkje er omfatta av føresegna. I perioden frå klagen er innlevert, til nytt vedtak ligg føre, er vitnemålet gyldig og kan brukast. For å unngå at vitnemål seinare blir ugyldige på grunn av endra karakter, må utdanningsinstitusjonane forsikre seg om at alle eventuelle klagar over karakterfastsetjing eller formelle feil er ferdigbehandla før dei utferdar vitnemålet.

I ein situasjon der ein søkjar leverer dokumentasjon tilhøyrande ein annan saman med eigne søknadspapir for å oppnå urettmessige fordelar for seg sjølv, er denne handlemåten i strid med § 10-1 første ledd dersom slik dokumentasjon til dømes er forfalska slik at det ser ut som om det er søkjaren personleg som eig dokumenta. Dersom søkjaren bruker andre sin dokumentasjon uendra, blir ikkje forholdet omfatta av § 10-1 første ledd.

Falske dokument er i denne samanhengen falske dokument som dannar grunnlag for opptak, inkludert falske vitnemål. Falske dokument kan vere vedlegg til vitnemålet som til dømes karakterutskrifter, TOEFL-testar, opptaksbrev, anbefalingsbrev, fortolka omsetjingar og sertifikat.

Definisjonane i denne forskrifta skal ikkje utvide eller innskrenke definisjonane av dokument i straffelova av 2005 § 361 andre ledd og straffelova av 1902 § 179.

Andre ledd:

Dokument utferda av falske institusjonar kan i og for seg vere ekte dokument. Det avgjerande i denne samanhengen er om dei er utferda av falske institusjonar. Her må det gjerast ei konkret vurdering i kvart tilfelle for å avgjere om forholdet blir ramma av uhl. § 3-7 sjette ledd. Falske institusjonar kan vere ikkje-eksisterande utdanningsinstitusjonar, til dømes der ein privatperson eller eit firma som ikkje tilbyr utdanning, sel og distribuerer utdanningsdokument. Falske institusjonar er vidare institusjonar som ikkje har den akkrediteringa som skal til for å tilby høgre utdanning, men som gir uttrykk for å ha slik akkreditering. Institusjonar som har eksistert og har utferda dokument, men ikkje lenger eksisterer, er ikkje falske utdanningsinstitusjonar med mindre dei har handla i strid med lovverket. Falske institusjonar er òg institusjonar som er «godkjende» av falske akkrediteringsorgan.

Falske institusjonar blir òg kalla «diploma mills». Bruk av vitnemål eller dokument frå «diploma mills» kan bli ramma av uhl. § 3-7 åttande ledd om karantene og av straffelova av 1902 § 166, der det går fram at det er straffbart å gi falsk forklaring til offentleg styresmakt i eit tilfelle der forklaringa var «bestemt til å avgi bevis». Definisjonen av dokument som er utferda av falske institusjonar, gjeld denne typen utdanningsinstitusjonar i både inn- og utland.

Med helsing

Toril Johansson
ekspedisjonssjef (e.f.)

Inger Johanne Christiansen
seniorrådgivar

Dokumentet er elektronisk godkjent og treng ikkje signatur.

Vedlegg

Adressater:

Universiteter og høyskoler
Samordna opptak
Unit
Utdanningsdirektoratet
Fylkesmennene
Fylkeskommunene
Videregående skoler
Fagskoler
Elev- og studentorganisasjoner

Kopi:

Universitets- og høyskolerådet
Rådet for offentlige fagskoler
Forum for fagskoler
Lærerorganisasjonene
Forskerforbundet
Justisdepartementet
Barne- og likestillingsdepartementet
Statens lånekasse for utdanning
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Kompetanse Norge
Diku
NOKUT
NAV

Forskrift om opptak til høgre utdanning

Fastsett av Kunnskapsdepartementet 5. januar 2017 med heimel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 3-6, § 3-7 og § 4-9. Endra ved forskrifter 11. oktober 2017, 30. januar og 23. november 2018.

Kapittel 1. Verkeområde

§ 1-1. Verkeområde

- (1) Forskrifta gjeld for opptak til grunnutdanningar ved institusjonar under lov av 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler. Kapittel 6 i forskrifta, om politiattest, gjeld for opptak til høgre utdanning, jf. lov om universiteter og høyskoler § 4-9.
- (2) Med grunnutdanning er meint utdanningar som normalt byggjer på vidaregåande opplæring, og som ikkje byggjer på eller har anna høgre utdanning som del av opptakskrav.
- (3) Det er normalt krav om generell studiekompetanse for opptak til all grunnutdanning der det ikkje er fastsett unntak, jf. kapittel 3 i denne forskrifta. I tillegg til kravet om generell studiekompetanse har departementet fastsett spesielle opptakskrav for enkelte utdanningar, jf. kapittel 4.
- (4) Forskrifta, med unntak av kapittel 6 om politiattest og kapittel 10 om falske vitnemål, falske dokument og dokument utferda av falske institusjonar, gjeld ikkje ved innpassing etter første studieår i fleirårige profesjonsutdanningar, for opptak til utdanning som byggjer på grunnutdanning, «profesjonsdelen» av utdanning og etter- og vidareutdanning. For slike utdanningar har institusjonane fullmakt til å fastsetje opptakskrav og rangeringsreglar sjølv dersom departementet ikkje har fastsett slike i anna forskrift eller rammeplan.
- (5) Departementet kan frita enkeltstudium frå reglane i denne forskrifta.
- (6) Forskrifta gjeld òg, med visse unntak, jf. forskrifta § 8-1, for klagar over enkeltvedtak i den nasjonale opptaksmodellen (NOM) for grunnutdanningar ved universitet og høyskolar som blir organisert av Direktoratet for IKT og fellestenester i høgre utdanning og forskning (Unit).

Kapittel 2. Generell studiekompetanse

§ 2-1. Generell studiekompetanse – Kunnskapsløftet

- (1) Det generelle grunnlaget for opptak til universitet og høyskolar (generell studiekompetanse) skal normalt vere at søkjaren har
 - a) vitnemål om bestått norsk treårig vidaregåande opplæring som gir studie- eller yrkeskompetanse;

eller

- b) fylt 23 år i løpet av opptaksåret og kan dokumentere minimum fem års fulltids arbeidserfaring og/eller utdanning (23/5-søkjarar). Omsorgsarbeid og militær førstegongsteneste eller sivilteneste kan òg reknast som arbeidserfaring. Som utdanning gjeld bestått årstrinn i vidaregåande opplæring, godkjent årskurs frå folkehøgskole og/eller eksamen frå studium som har vart i minst eitt år.

Begge alternativa ovanfor krev desse faga frå vidaregåande opplæring, som må vere dekte innanfor eller tekne i tillegg til krava ovanfor. Faga er oppgitt med samla omfang i timar (60 minutt einingar). Faga må vere beståtte med karakteren 2 eller betre:

- norsk	393 timar
- engelsk	140 timar
- matematikk	224 timar
- naturfag	140 timar
- samfunnsfag	84 timar
- historie	140 timar

- (2) For søkjarar som har bestått norsk 309 timar, samisk/finsk 309 timar og historie 113 timar, gjeld ikkje kravet om norsk 393 timar og kravet om historie 140 timar.
- (3) Opptaksorganet har plikt til å vurdere om anna utdanning eller annan dokumentasjon av kunnskapar kan godkjennast som likeverdig. Departementet kan gi nærmare reglar.
- (4) Søkjarar med generell studiekompetanse på grunnlag av vidaregåande opplæring eller tidlegare ordningar før Kunnskapsløftet skal framleis ha generell studiekompetanse, jf. overgangsføresegna i § 9-1.

§ 2-2. Utanlandsk utdanning

- (1) Søkjarar med 3-årig vidaregåande utdanning frå dei andre nordiske landa er kvalifiserte for opptak utan tilleggskrav i norsk når den vidaregåande utdanninga gir generelt opptaksgrunnlag til universitet og høgskolar i dei respektive landa.
- (2) Søkjarar som har utanlandsk utdanning frå land utanfor Norden, må dokumentere bestått utdanning på nivå med norsk 3-årig vidaregåande opplæring som gir generell studiekompetanse, jf. sjetten ledd, og i tillegg dokumentere kunnskapar i norsk med éin av desse prøvane:
1. Bestått norsk med 393 timar frå vidaregåande opplæring
 2. Bestått eksamen frå trinn 3 i norsk for utanlandske studentar ved universiteta
 3. Bestått eksamen frå 1-årig høgskolestudium i norsk språk og samfunnskunnskap for utanlandske studentar
 4. Skriftleg test i norsk, høgre nivå («Bergenstesten»), med minimum 450 poeng eller «bestått» etter ny vurderingsordning f.o.m. hausten 2009
 5. Avsluttande prøve i norsk (norskprøven) med ferdigheiter på minimum nivå B2 i alle delferdigheiter, jf. lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonslova) § 19 andre ledd
- (3) Universitetet eller høgskolen kan godta anna dokumentasjon av norskkunnskapar. Søkjarar som til dømes vil dokumentere norskkunnskapar med norsk eller eit anna

nordisk språk som morsmål, må normalt dokumentere at dei har hatt opplæring i morsmålet på minst norsk/nordisk grunnskolenivå.

- (4) Søkjarar som har utdanning frå International Baccalaureate (IB), og som anten har teke norsk A eller norsk B på minst lågare nivå («standard level»), eller som oppfyller krava i tredje ledd, fyller krava til generell studiekompetanse dersom dei i tillegg har
1. oppnådd diplom frå International Baccalaureate (IB), eller
 2. oppnådd IB-Certificate med meir enn 20 poeng og bestått tre fag på lågare nivå («standard level») og tre fag på høgre nivå («higher level»), eller bestått to fag på lågare nivå («standard level») og fire fag på høgre nivå («higher level»). Slike søkjarar kan ikkje ha lågare karakter enn 3. *Theory of Knowledge, Creativity, Action and Service* og *Extended Essay* må òg vere bestått.
- (5) Krava til norskkunnskapar gjeld ikkje for søkjarar som skal takast opp til framandspråklege utdanningsprogram, og studentar som deltek i internasjonale utvekslingsprogram.
- (6) GSU-lista er bindande ved opptak til høgre utdanning.

§ 2-3. Opptak på grunnlag av fullført høgre utdanning

- (1) Søkjarar som er tekne opp til høgre utdanning på grunnlag av reglar om unntak frå kravet om generell studiekompetanse, jf. kapittel 3, og som har bestått ei slik utdanning på minst eitt år (60 studiepoeng eller to studium, kvart på 30 studiepoeng), får generell studiekompetanse såframt dei har dokumenterte norskkunnskapar.
- (2) Dersom den høgre utdanninga ikkje har hatt norsk eller anna nordisk språk som undervisningsspråk, må kravet om norsk oppfyllast, jf. § 2-2. Søkjarar med utdanning frå land utanom Norden som er tekne opp på grunnlag av § 2-2 femte ledd, må dokumentere norskkunnskapar etter føresegnene i § 2-2.

§ 2-4. Opptak på grunnlag av fullført fagskoleutdanning

- (1) Søkjarar som har fullført 2-årig fagskoleutdanning (120 fagskolepoeng / studiepoeng frå fagskole) som er godkjend etter lov 20. juni 2003 nr. 56 om fagskoleutdanning eller lov 22. juni 2018 nr. 28, får generell studiekompetanse.
- (2) Dersom fagskoleutdanninga ikkje har hatt norsk eller anna nordisk språk som undervisningsspråk, må kravet om norsk oppfyllast, jf. § 2-2. Søkjarar frå land utanom Norden må også dokumentere engelskkunnskapar jf. § 2-2 (6).

Kapittel 3. Unntak frå krav om generell studiekompetanse

§ 3-1. Realkompetanse

- (1) Søkjarar som er 25 år eller eldre i opptaksåret, og som ikkje har generell studiekompetanse, har krav på å få vurdert om dei er kvalifiserte for eit bestemt studium på grunnlag av realkompetanse. Denne føresegna gjeld ikkje for søkjarar som er kvalifiserte for opptak til dette bestemte studiet etter andre føresegner, jf. §§ 3-3 til 3-9.
- (2) Realkompetanse er kunnskapar søkjaren har fått gjennom yrkespraksis, ubetalt arbeid, organisasjonsarbeid, utdanning eller på annan måte.

- (3) Utdanningsinstitusjonen må vurdere kvalifikasjonane ut frå det faget søkjaren ønskjer å studere og finne fram til eigna og tenlege framgangsmåtar for slike vurderingar. Søkjaren må ha nødvendige faglege føresetnader for å gjennomføre det aktuelle studiet utan å ha generell studiekompetanse.

§ 3-2. Dispensasjon

- (1) Institusjonane kan i særskilde tilfelle gjere unntak frå kravet om generell studiekompetanse for søkjarar som ikkje fyller meir enn 24 år i opptaksåret. Vilkåret for slik dispensasjon er at søkjaren kan dokumentere at det på grunn av varig sjukdom, funksjonshemming eller liknande har vore umogleg å oppfylle nokre av dei krava ein normalt må oppfylle for å bli tilkjend generell studiekompetanse.
- (2) Utdanningsinstitusjonen må vurdere kvalifikasjonane ut frå det faget søkjaren ønskjer å studere, og finne fram til eigna og tenlege framgangsmåtar for slike vurderingar. Søkjaren må ha nødvendige faglege føresetnader for å gjennomføre det aktuelle studiet utan å ha generell studiekompetanse.

§ 3-3. Unntak frå kravet om generell studiekompetanse for opptak til spesielt tilrettelagd ingeniørutdanning

Institusjonar kan ta opp søkjarar som ikkje oppfyller krava til generell studiekompetanse, til spesielt tilrettelagd ingeniørutdanning, jf. § 2-1 første ledd og § 4-4 fjerde ledd. Det er lagt til grunn at søkjarane har relevant fagbrev eller sveinebrev.

§ 3-4. Unntak frå kravet om generell studiekompetanse for opptak til enkelte arkitekturfag og tekniske fag

Desse studia er unnatekne frå kravet om generell studiekompetanse:

- (1) Integrert masterstudium i teknologiske fag, 3-årig ingeniørutdanning og maritime fag har unntak frå kravet om generell studiekompetanse for søkjarar som har bestått 1-årig forkurs for 3-årig ingeniørutdanning og integrert masterstudium i teknologiske fag etter fagplan av 2014, 1-årig forkurs for ingeniør- og maritim høgskoleutdanning, nyare godkjend 2-årig fagskoleutdanning i tekniske fag eller 2-årig fagskoleutdanning etter studieordningar før rammeplan fastsett av departementet i 1998-1999.
- (2) Arkitektutdanning ved Noregs teknisk-naturvitskaplege universitet har unntak frå kravet om generell studiekompetanse for søkjarar som har bestått nyare godkjend 2-årig fagskoleutdanning i tekniske fag eller 2-årig fagskoleutdanning etter studieordningar før rammeplan fastsett av departementet i 1998-1999.
- (3) *Matteknologiutdanning* har unntak frå kravet om generell studiekompetanse for søkjarar som har bestått 1-årig forkurs for 3-årig ingeniørutdanning og integrert masterstudium i teknologiske fag etter fagplan av 2014, 1-årig forkurs for ingeniør- og maritim høgskoleutdanning eller 1-årig tilpassingskurs, nyare godkjend 2-årig fagskoleutdanning i tekniske fag eller 2-årig fagskoleutdanning etter studieordningar før rammeplan fastsett av departementet i 1998-1999.

§ 3-5. Unntak frå kravet om generell studiekompetanse for opptak til enkelte språkfag

(1) Samisk semesteremne og samisk nybegynnarkurs

Unntak frå kravet om generell studiekompetanse og spesielle opptakskrav fastsette under § 4-10 fjerde ledd gjeld for søkjarar som har samisk tilknytning, etter nærmare reglar fastsette av institusjonen.

(2) *Finsk semesteremne og årseining i kvensk*

Unntak frå kravet om generell studiekompetanse gjeld søkjarar som har finsk eller kvensk tilknytning, etter nærmare reglar fastsette av institusjonen.

§ 3-6. Unntak frå kravet om generell studiekompetanse for opptak til enkelte kunstfag

Generell studiekompetanse skal framleis vere det normale kravet for opptak også for desse studia. Unntak frå kravet om generell studiekompetanse gjeld for søkjarar som fyller spesielle faglege krav fastsette av institusjonen ved opptak til desse utdanningane og/eller institusjonane (jf. § 4-1):

- a) *Studium i utøvande og skapande kunst*
- b) *Studium i utøvande og skapande musikk*
- c) *Forfattarstudium*
- d) *Scenekunstutdanning*
- e) *Folkekunst og folkemusikk* ved Universitetet i Sørøst-Noreg
- f) *Kunsthøgskule utdanning* ved Noregs teknisk-naturvitskaplege universitet og ved Universitetet i Tromsø – Noregs arktiske universitet
- g) *Studium i folkedans* ved Noregs teknisk-naturvitskaplege universitet
- h) *Studium i duodji 1* ved Samisk høgskole
- i) *Studium i visuell kunst, film og tv, manus, lyddesign og Visual Effects* ved Høgskolen Kristiania
- j) *Studium ved Den norske filmskolen* ved Høgskolen i Innlandet
- k) *Studium i manus - scenetekst og tv-drama* ved NSKI Høgskole

§ 3-7. Unntak frå kravet om generell studiekompetanse for opptak til spesielt tilrettelagde studium i akvakultur – havbruk og fiskerifag

Institusjonar kan ta opp søkjarar med relevant fagbrev som ikkje oppfyller krava til generell studiekompetanse, til spesielt tilrettelagde studium i akvakultur.

§ 3-8 Unntak frå krav om generell studiekompetanse for opptak til studium i nautikk

Institusjonar kan ta opp søkjarar med relevant fagbrev som ikkje fyller krava til generell studiekompetanse, til spesielt tilrettelagde studium i nautikk.

§ 3-9. Unntak frå krav om generell studiekompetanse for opptak til studium i serviceleing og marknadsføring ved Høgskolen i Innlandet

Høgskolen i Innlandet kan ta opp søkjarar med relevant fagbrev som ikkje fyller krava til generell studiekompetanse, til spesielt tilrettelagde studium i serviceleing og marknadsføring.

Kapittel 4. Spesielle opptakskrav

§ 4-1. Spesielle opptakskrav i tillegg til generell studiekompetanse

- (1) I tillegg til kravet om generell studiekompetanse har departementet fastsett spesielle opptakskrav for studium og fagområde, jf. §§ 4-2 til 4-10. Fagkrava refererer til norsk vidaregåande opplæring, studieførebuande utdanningsprogram. Fagkrava må vere oppfylte.
- (2) Opptaksorganet har plikt til å vurdere om anna utdanning eller annan dokumentasjon av kunnskarar enn det som er nemnt i første ledd, kan godkjennast som likeverdig. Departementet kan gi nærmare reglar.

§ 4-2. Spesielle opptakskrav til enkelte helse- og veterinærfag

- (1) *Medisin, odontologi, ernæring og farmasi* har krav om matematikk R1 eller matematikk (S1 + S2), fysikk 1 og kjemi (1 + 2).
- (2) *Bioingeniørutdanning, farmasi (bachelor) og ernæring* ved UiT– Noregs arktiske universitet har krav om matematikk R1 eller matematikk (S1 + S2) og anten fysikk 1 eller biologi 1 eller kjemi 1.
- (3) *Ortopediingeniørutdanning* har krav om matematikk (R1 + R2) og fysikk 1.
- (4) *Farmasi (bachelor)* har krav om matematikk R1 eller matematikk (S1 + S2) og kjemi 1 og anten fysikk 1 eller biologi 1 eller kjemi 2.
- (5) *Veterinærmedisin* har krav om matematikk R1 eller matematikk (S1 + S2) og kjemi (1 + 2).
- (6) *Ernæringsstudium (bachelor)* har krav om matematikk R1 eller matematikk (S1 + S2), fysikk 1 og kjemi (1 + 2).
- (7) *3-årig bachelorstudium i sjukepleie* har krav om at søkjaren må dokumentere eit gjennomsnitt på minimum karakteren 3,0 i norsk (393 timar) og 3,0 i fellesfaget matematikk (224 timar). Karakterkravet i matematikk gjeld ikkje for søkjarar som kan dokumentere bestått programfag i matematikk med eit omfang på minst 140 timar eller tilsvarende.

§ 4-3. Spesielle opptakskrav til informatikk, realfag, natur- og miljøfag

- (1) *Informatikkutdanning* har krav om matematikk R1 eller matematikk (S1 + S2). Om opptak til Universitetet i Oslo sjå òg tredje ledd.
- (2) *Realfag, natur- og miljøfag* har krav om matematikk R1 eller matematikk (S1 + S2) og matematikk (R1 + R2) eller fysikk (1 + 2) eller kjemi (1 + 2) eller biologi (1 + 2) eller informasjonsteknologi (1 + 2) eller geofag (1 + 2) eller teknologi og forskingslære (1 + 2). Sjå òg fjerde ledd.

- (3) *Informatikk: robotikk og intelligente system* ved Universitetet i Oslo har ei forsøksordning for opptak til studieåra 2018–2019, 2019–2020, 2020–2021 og 2021–2022 der søkjarane må dokumentere faga matematikk (R1 + R2) og i tillegg fysikk (1 + 2) eller kjemi (1 + 2) eller biologi (1 + 2) eller informasjonsteknologi (1 + 2) eller geofag (1 + 2) eller teknologi og forskingslære (1 + 2).
- (4) *Universitet (og høgskolar) som tilbyr studium i realfag, natur- og miljøfag* kan som ei forsøksordning for opptak til studieåra 2018–2019, 2019–2020, 2020–2021 og 2021–2022 sjølve fastsetje at det for opptak til slike studieprogram skal stillast krav om matematikk (R1 + R2) og i tillegg fysikk (1 + 2) eller kjemi (1 + 2) eller biologi (1 + 2) eller informasjonsteknologi (1 + 2) eller geofag (1 + 2) eller teknologi og forskingslære (1 + 2)

§ 4-4. Spesielle opptakskrav til arkitekturfag og teknologiske fag

- (1) *Arkitektutdanning* ved Noregs teknisk-naturvitskaplege universitet har krav om matematikk (R1 + R2) og fysikk 1.
- a) Søkjarar med nyare godkjend 2-årig fagskoleutdanning i tekniske fag må dokumentere tilsvarende kunnskapar i matematikk og fysikk som dei som er fastsette her.
- b) Søkjarar med 2-årig teknisk fagskole etter rammeplan fastsett av departementet 1998-1999 og tidlegare studieordningar fyller krava for opptak utan omsyn til dei spesielle krava i matematikk og fysikk som er fastsette her.
- (2) *Arkitektutdanning* ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo og Bergen arkitektthøgskole har krav om at søkjaren må bestå opptaksprøve etter nærmare reglar fastsette av institusjonen.
- (3) *Integrert masterstudium i teknologiske fag*, med unntak av Noregs teknisk-naturvitskaplege universitetet, har krav om matematikk (R1 + R2) og fysikk 1. Sjå òg ledd 7.
- a) Søkjarar med nyare godkjend 2-årig fagskoleutdanning i tekniske fag må dokumentere tilsvarende kunnskapar i matematikk og fysikk.
- b) Søkjarar med 2-årig teknisk fagskole etter rammeplan fastsett av departementet i 1998-1999 og tidlegare studieordningar fyller krava for opptak utan omsyn til dei spesielle krava i matematikk og fysikk som er fastsette her.
- c) Søkjarar med bestått 1-årig forkurs for 3-årig ingeniørutdanning og integrert masterstudium i teknologiske fag etter fagplan av 2014 og søkjarar med bestått 1-årig forkurs for ingeniørutdanning og maritim høgskoleutdanning fyller fagkrava for opptak utan omsyn til dei spesielle krava i matematikk og fysikk som er fastsette her.
- (4) *3-årig ingeniørutdanning* har krav om matematikk (R1 + R2) og fysikk 1.
- a) Søkjarar med nyare godkjend 2-årig fagskoleutdanning i tekniske fag må dokumentere tilsvarende kunnskapar i matematikk og fysikk.

- b) Søkjarar med 2-årig teknisk fagskole etter rammeplan fastsett av departementet i 1998-1999 og tidlegare studieordningar fyller krava for opptak utan omsyn til dei spesielle krava i matematikk og fysikk som er fastsette her.
 - c) Søkjarar som har bestått 1-årig forkurs for 3-årig ingeniørutdanning og integrert masterstudium i teknologiske fag etter fagplan av 2014, og søkjarar med bestått 1-årig forkurs for ingeniørutdanning og maritim høgskoleutdanning, fyller krava for opptak utan omsyn til dei spesielle opptakskrava i matematikk og fysikk som er fastsette her.
 - d) Søkjarar som har generell studiekompetanse og har bestått eit realfagskurs med eitt semesters omfang med fordjuping i matematikk og fysikk, fyller krava for opptak utan omsyn til dei spesielle krava i matematikk og fysikk som er fastsette her.
 - e) For søkjarar med generell studiekompetanse eller bestått nyare godkjent to-årig teknisk fagskole i tekniske fag som blir tekne opp til treterminordning, gjeld ikkje det spesielle opptakskravet i matematikk og fysikk som er fastsett her.
 - f) For søkjarar som blir tekne opp til spesielt tilrettelagd ingeniørutdanning, jf. § 3-3, med grunnlag i fagbrev/sveinebrev og minimum 12 månader relevant praksis, gjeld ikkje det spesielle opptakskravet i matematikk og fysikk som er fastsett her.
- (5) *Teknisk bygningsvern og restaureringsarbeid og utøvande tradisjonshandverk* har krav om relevant fagbrev
- (6) *Landskapsarkitektur* ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo har krav om at søkjarar må bestå opptaksprøve etter nærmare reglar fastsette av institusjonen.
- (7) *Integrert masterstudium i teknologiske fag* ved Noregs teknisk-naturvitenskaplege universitet har krav om matematikk (R1 + R2) og fysikk 1. Søkjarar må dokumentere eit gjennomsnitt på minimum karakteren 4,0 i matematikk R2 (140 timar).
- a) Søkjarar med nyare godkjend 2-årig fagskoleutdanning i tekniske fag må dokumentere tilsvarande kunnskapar i matematikk og fysikk.
 - b) Søkjarar med 2-årig teknisk fagskole etter rammeplan fastsett av departementet i 1998–1999 og tidlegare studieordningar må dokumentere kunnskapar tilsvarande matematikk R2 med eit gjennomsnitt på minimum karakteren 4,0.
 - c) Søkjarar med bestått 1-årig forkurs for 3-årig ingeniørutdanning og integrert masterstudium i teknologiske fag etter fagplan av 2014 og søkjarar med 1-årig forkurs for ingeniørutdanning og maritim høgskoleutdanning fyller fagkrava for opptak utan omsyn til dei spesielle fagkrava i matematikk og fysikk som er fastsette her. Søkjarar må ha karakteren C eller betre i matematikk frå forkurs.

§ 4-5. Spesielle opptakskrav til enkelte økonomiske og administrative fag

- (1) *Integrert masterstudium i økonomisk-administrative fag og i samfunnsøkonomi* har krav om matematikk R1 eller matematikk (S1 + S2).
- (2) *Kostøkonomutdanning* har krav om fagbrev som institusjonskokk eller tilsvarande.
- (3) *Matematisk finans* har krav om matematikk R1 eller matematikk (S1 + S2).
- (4) *Bachelorstudium i samfunnsøkonomi og i politisk økonomi* ved Universitetet i Bergen har som ei forsøksordning for opptak til studieåra 2019–2020, 2020–2021 og 2021–2022 krav om at søkjarar må dokumentere at han/ho har minst karakteren 4,0 i fellesfaget matematikk (224 timar). Karakterkravet i matematikk gjeld ikkje for søkjarar som kan dokumentere bestått programfag i matematikk med eit omfang på minst 140 timar eller tilsvarande.

§ 4-6. Spesielle opptakskrav til enkelte hotell- og reiselivsfag

- (1) *Kjøkken- og restaurantleing* har krav om fagbrev som kokk, institusjonskokk eller servitør. Andre fag-/sveinebrev frå utdanningsprogram for restaurant- og matfag kan vurderast.

§ 4-7. Spesielle opptakskrav til lærarutdanningar

- (1) *Grunnskolelærarutdanning og 5-årig lektorutdanning* har krav om at søkjarar må dokumentere minimum 35 skolepoeng og eit gjennomsnitt på minimum karakteren 3,0 i norsk (393 timar) og 4,0 i fellesfaget matematikk (224 timar). Karakterkravet i matematikk gjeld ikkje for søkjarar som kan dokumentere bestått programfag i matematikk med eit omfang på minst 140 timar eller tilsvarande. Søkjarar kan i tillegg måtte gjennomføre ein opptaksprøve i form av eit intervju etter nærmare reglar fastsette av institusjonen.
 - a) Søkjarar som kan dokumentere minimum 35 skolepoeng og eit gjennomsnitt på minimum karakteren 3,0 i norsk (393 timar), men som har ein gjennomsnittskarakter på mellom 3,00 og 3,99 i matematikk (224 timar), kan takast opp dersom dei består eit forkurs i matematikk spesielt tilrettelagt for lærarutdanning, jf. § 5-2.
 - b) For søkjarar som har samisk som førstespråk eller andrespråk, gjeld karakterkravet i norsk for gjennomsnittet av karakterane i norsk (309 timar) og samisk (309 timar).
 - c) For søkjarar som har norsk teiknspråk eller finsk som andrespråk, gjeld karakterkravet i norsk gjennomsnittet av karakterane i første- og andrespråket.
 - d) For søkjarar til grunnskolelærarutdanning ved Samisk høgskole gjeld i tillegg krava som er fastsette i § 4-10.
- (2) *Grunnskolelærarutdanning og 5-årig lektorutdanning med realfag, miljø- og naturfag* har krav om at søkjarar må dokumentere minimum 35 skolepoeng og eit gjennomsnitt på minimum karakteren 3,0 i norsk (393 timar) og i tillegg kravet som er fastsett for realfag, miljø- og naturfag i § 4-3 andre eller fjerde ledd.

- (3) *Grunnskolelærerutdanning med musikk* har krav om at søkjarar må dokumentere minimum 35 skolepoeng og eit gjennomsnitt på minimum karakteren 3,0 i norsk (393 timar) og 4,0 i fellesfaget matematikk (224 timar). I tillegg må søkjaren dokumentere kunnskapar og ferdigheiter i musikk etter nærmare reglar fastsette av institusjonen.
- (4) *Grunnskolelærer- og barnehagelærerutdanning med sørsamisk eller lulesamisk* har krav om at søkjarar må dokumentere kunnskapar i sørsamisk eller lulesamisk språk etter nærmare reglar fastsette av institusjonen. For grunnskolelærerutdanning gjeld i tillegg at søkjarar må dokumentere minimum 35 skolepoeng og eit gjennomsnitt på minimum karakteren 3,0 i norsk (393 timar) og 4,0 i fellesfaget matematikk (224 timar).
- (5) *Faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag* har krav om at søkjarar må dokumentere minimum 35 skolepoeng og eit gjennomsnitt på minimum karakteren 3,0 i norsk (393 timar) og 3,0 i matematikk (224 timar). Søkjarar til faglærerutdanning i musikk, dans og drama må i tillegg dokumentere kunnskapar og ferdigheiter i musikk, dans eller drama etter nærmare reglar fastsette av institusjonen.
- (6) *Grunnutdanning i musikk, dans og drama som er pedagogisk retta* har krav om at søkjarar må dokumentere kunnskapar og ferdigheiter i musikk, dans eller drama etter nærmare reglar fastsette av institusjonen.
- (7) *Yrkesfaglærerutdanning* har krav om fag-/sveinebrev eller anna fullført og bestått 3-årig yrkesutdanning i skole frå vidaregåande opplæring og 2 års relevant praksis etter avslutta utdanning. I dei tilfella der ein må ha autorisasjon for å praktisere i yrket, må ein òg ha autorisasjon for å komme inn på yrkesfaglærerutdanninga.
- (8) *3-årig lærarutdanning for tospråklege lærarar* har krav om at søkjarar må dokumentere eit gjennomsnitt på minimum karakteren 3,0 i norsk (393 timar) og tospråkleg kompetanse etter nærmare reglar fastsette av institusjonen.

§ 4-8. Spesielle opptakskrav til engelskspråklege utdanningsprogram

- (1) *Engelskspråklege bachelorprogram* ved Noregs miljø- og biovitenskaplege universitet har som ei forsøksordning for opptak til studieåra 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 og 2020-2021 krav om at søkjarar må dokumentere minimum karakteren 4,0 i fellesfaget engelsk (140 timar). Karakterkravet i engelsk gjeld ikkje for søkjarar som kan dokumentere bestått programfag i engelsk med eit omfang på minst 140 timar eller tilsvarande.
- (2) *Engelskspråkleg høgskolekandidatstudium* ved MF – vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn har krav om at søkjarar må dokumentere minimum karakteren 4,0 i fellesfaget engelsk (140 timar). Karakterkravet i engelsk gjeld ikkje for søkjarar som kan dokumentere bestått programfag i engelsk med eit omfang på minst 140 timar eller tilsvarande.

§ 4-9. Spesielle opptakskrav til enkelte kunstfag

Ved opptak til desse utdanningane må søkjarar bestå opptaksprøve etter nærmare reglar fastsette av institusjonen:

- a) *Scenekunstutdanning*

- b) *Studium i utøvande og skapande musikk*
- c) *Forfattarstudium*
- d) *Studieprogram i dansevitskap*
- e) Studium ved fakultet for kunst, musikk og design ved Universitetet i Bergen
- f) Studium ved Kunsthøgskolen i Oslo
- g) *Musikkvitskap og musikkteknologi* ved Noregs teknisk-naturvitskaplege universitet og *musikkvitskap* ved Universitetet i Oslo
- h) *Kunstfagleg utdanning* ved Noregs teknisk-naturvitskaplege universitet og ved Universitetet i Tromsø – Noregs arktiske universitet
- i) *Studium i utøvande og skapande kunst* ved Universitetet i Stavanger
- j) *Studium i visuell kunst* ved Høgskolen Kristiania
- k) Studium ved Norges Dansehøgskole
- l) *Bachelorstudium i dansekunst og koreografisk tenking* ved Høgskolen i Dansekunst
- m) *Bachelorstudium i manus - scenetekst og tv-drama* ved NSKI Høgskole

§ 4-10. Spesielle opptakskrav til diverse fag

- (1) *Spesialtilpassa høgskoleutdanning for døve* ved Noregs teknisk-naturvitskaplege universitet har krav om at søkjarar må dokumentere ferdigheiter i norsk teiknspråk etter nærmare reglar fastsette av institusjonen.
- (2) *Studium* ved Samisk høgskole og studium i samiske språk ved andre institusjonar har krav om at søkjarar må dokumentere kunnskapar i samisk språk etter nærmare reglar fastsette av institusjonen.
- (3) *2-årig trafikklærerutdanning* har krav om at søkjarar må ha hatt gyldig førarkort klasse B (personbil) samanhengande dei siste 3 åra.
- (4) *Paramedicutdanning* har krav om fagbrev som ambulansepersonell eller relevant høgere utdanning.
- (5) *Luftfartsfag* har krav om at søkjarar må dokumentere matematikk R1 eller matematikk (S1 + S2) og fysikk 1, og ha bestått opptaksprøve etter nærmare reglar fastsette av institusjonen.
- (6) *3-årig utdanning prehospitalt arbeid – paramedic* har krav om at søkjarar må dokumentere førarkort klasse B (personbil) og ha bestått fysisk opptaksprøve etter nærmare reglar fastsette av institusjonen.
- (7) *3-årig bachelorstudium i journalistikk* ved OsloMet – storbyuniversitetet har som ei forsøksordning for opptak til studieåra 2017-2018, 2018-2019 og 2019-2020 krav må at søkjarar må dokumentere minimum karakteren 4,0 i norsk (393 timar).
- (8) *1-årig studium i Arktisk naturguide* ved Universitetet i Tromsø – Noregs arktiske universitet har krav om at søkjarar må ha gyldig førarkort klasse S eller klasse B og dokumentere relevant praksis etter nærmare reglar fastsette av institusjonen.
- (9) Til følgjande studium har Høgskolen i Innlandet krav om at søkjarar må dokumentere kunnskapar i form av innsendt arbeid og bestå opptaksprøve etter nærmare reglar fastsette av institusjonen:

- *Bachelorstudium i TV-teknikk*
- *Bachelorstudium i TV-regi*
- *Bachelorstudium i TV-leiing*
- *Bachelorstudium i kulturprosjektleiing*

(10) Til følgjande studium ved Nord universitet må søkjaren dokumentere spesielle ferdigheter, fastsette av institusjonen, i form av innsendt arbeid:

- *Bachelorstudium i 3D art, Animation and VFX,*
- *Bachelorstudium i Film and TV Production*
- *Bachelorstudium i spill og opplevelsesteknologi*

(12) *Bachelorstudium i animasjon og digital kunst ved Høgskolen i Innlandet* har krav om at søkjarar må dokumentere kunnskapar i form av innsendt arbeid og bestå opptaksprøve etter nærmare reglar fastsette av institusjonen.

(13) Søkjarar til desse studia og institusjonane må bestå opptaksprøve etter nærmare reglar fastsette ved institusjonen:

- a) Følgjande studium ved OsloMet – storbyuniversitetet
 - *Fotojournalistutdanning*
 - *Produktdesignutdanning*
 - *Bachelorstudium i tolking i offentleg sektor*
- b) *Animasjon* ved Høgskulen i Volda
- c) *Industridesign* ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo
- d) *Studium* ved Steinerhøyskolen
- e) *Smykkedesign* ved Universitetet i Agder
- f) *Film- og fjernsynsutdanning* ved Høgskolen i Innlandet
- g) Følgjande studium ved Høyskolen Kristiania
 - *Bachelor i Art Direction*
 - *Bachelor i Experience & Event*
 - *Bachelor i Grafisk design*
 - *Bachelor i Retail Design*
 - *Bachelor i tekst og skribent*
 - *Bachelor i film og TV*
 - *Bachelor i lys for scene*
 - *Bachelor i manus*
 - *Bachelor i maske- og hårdesign*
 - *Bachelor i lyddesign*
 - *Bachelor i spilldesign*
 - *Bachelor i visual effects*
 - *Bachelor i låtskriving og produksjon*
 - *Bachelor i digital markedsføring*
 - *Årsstudium i musikkproduksjon*

§ 4-11. Desentralisert utdanning og deltidsutdanning

(1) For opptak til desentralisert utdanning og/eller deltidsutdanning kan institusjonane fastsetje spesielle opptakskrav i form av relevant yrkeserfaring og arbeidstilknytning i studietida. For opptak til deltidsstudium kan det i tillegg stillast krav om tilknytning til utdanningsstaden.

- (2) Det kan stillast krav om inntil 5 års yrkeserfaring. Dersom det blir stilt krav om dette skal minimum 2 år utgjere relevant yrkeserfaring.
- (3) Det kan stillast krav om geografisk tilknytning til utdanningsstaden.

Kapittel 5. Opptak på visse vilkår

§ 5-1. Opptak på visse vilkår

- (1) Søkjarar som på grunn av spesielle omstende ikkje kan gå opp til eksamen i vidaregåande opplæring, og som derfor ikkje kan få dokumentasjon på bestått opplæring som normalt er krav for opptak til institusjonar som er omfatta av denne forskrifta, kan få opptak til høgre utdanning på visse vilkår. Søkjaren får opptak til høgre utdanning på vilkår av at han/ho består eksamen i eitt eller fleire fag i vidaregåande opplæring i løpet av første semester etter opptak. Det er ein føresetnad at søkjaren har karakteren 2 eller betre, eller oppfyller andre opptakskrav med standpunkt-karakteren i det faget han/ho ikkje har avlagt eksamen i, og at søkjaren ikkje allereie har avsluttande vurdering i faget. Dersom det er fastsett karakterkrav for opptak til studiet er det ein føresetnad at søkjaren oppfyller karakterkravet når eksamen er avlagt.
- (2) Med spesielle omstende er her meint sjukdom, ulykker eller dødsfall i nær familie. Dersom det ligg føre andre spesielle omstende, kan opptaksorganet gi opptak på visse vilkår.
- (3) Søkjarar som har fått opptak på visse vilkår, kan ikkje få reservert studieplass til seinare opptak.
- (4) Studentar med opptak på visse vilkår som ikkje fyller opptakskrava innan den fastsette fristen, mistar studieplassen og studieretten.
- (5) Studentar som går opp til eksamen i eit studium dei har fått opptak til på visse vilkår, får ikkje denne eksamenen godkjend som bestått utan at opptakskravet er oppfylt.
- (6) Den utdanningsinstitusjonen som gir opptak på visse vilkår, skal så langt det er mogleg og rimeleg, leggje til rette for at studenten både kan gå opp til utsett eksamen i vidaregåande opplæring og gjennomføre det studiet det på visse vilkår er gitt opptak til. Dersom institusjonen ikkje finn å kunne leggje til rette på denne måten, skal studenten få forlengje opptaket på visse vilkår til neste gong det blir arrangert utsett eksamen i det aktuelle faget i vidaregåande opplæring.

§ 5-2 Opptak til grunnskolelærerutdanning og 5-årig lektorutdanning

Søkjarar til grunnskolelærer- og lektorutdanning som kan dokumentere minimum 35 skolepoeng og eit karaktergjennomsnitt på minimum 3,0 i norsk og 3,0 i fellesfaget matematikk, kan få tilbud om studieplass på visse vilkår, jf. § 4-7. Tilbodet blir gitt på vilkår av at søkjaren består eit spesielt tilrettelagt forkurs i matematikk før studiestart. Slike søkjarar mistar studieplassen dersom forkurset ikkje er bestått.

§ 5-3 Opptak på visse vilkår for søkjarar frå land utanom Norden som må ha visum for å kunne takast opp til årskurs i norsk

Utanlandske søkjarar til årskurs i norsk som kan dokumentere at dei fyller krava for opptak til påfølgjande, ordinære studium, kan få tilbod om studieplass på påfølgjande studium på same institusjon etter visse vilkår. Opptaket til ordinære studium følgjande studieår, blir gitt på vilkår av at søkjaren fullfører og består årskurs i norsk. Søkjarar som ikkje består årskurs i norsk mister tilbod om studieplass.

Kapittel 6. Politiattest ved opptak til høgre utdanning

§ 6-1. Generelt

- (1) Søkjarar til utdanningar der studentar kan komme i kontakt med mindreårige som ein del av klinisk undervisning eller praksisstudium, skal leggje fram politiattest som nemnt i politiregisterlova § 39 første ledd i samband med opptak.
- (2) Dersom det er gitt særlege reglar om politiattest for bestemte typar yrkesutøving, gjeld desse tilsvarande for studentar som deltek i praksisstudium eller klinisk undervisning.
- (3) Utdanningsinstitusjonane må kvar for seg vurdere om utdanningane dei tilbyr, blir omfatta av første ledd eller andre ledd, og krevje at studentar til desse utdanningane legg fram politiattest.
- (4) Utdanningsinstitusjonane har kvar for seg plikt til å gi tilstrekkeleg og relevant informasjon om innhaldet i studia, mellom anna om det er krav om politiattest. Det må opplysast om krav om politiattest i brevet med tilbod om studieplass.

§ 6-2. Utferding av politiattest

For utferding av politiattest gjeld lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten, med tilhøyrande forskrift 20. september 2013 nr. 1097 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten.

§ 6-3. Tidspunktet for framlegging av politiattest

- (1) Søkjarar som får tilsegn om plass ved utdanningar som nemnt i § 6-1 første og andre ledd i denne forskrifta, og som har merknad på politiattesten som er relevant for opptak til vedkommande utdanning, skal sende politiattesten til utdanningsstaden innan tre veker.
- (2) Søkjarar som får tilsegn om plass ved utdanningar som nemnt i § 6-1 første og andre ledd, og som ikkje har merknad på politiattesten som er relevant for opptak til vedkommande utdanning, skal leggje frem politiattesten for utdanningsstaden seinast ved fastsett utdanningsstart, jf. § 6-4.
- (3) Søkjarar som får tilsegn om plass ved utdanningar mindre enn fjorten dagar før skolestart, eventuelt etter studiestart, skal leggje fram politiattesten seinast tre veker etter at tilsegn om utdanningsplass er gitt.
- (4) Politiattesten skal ikkje vere eldre enn tre månader.

§ 6-4. Stadfesting ved opptak

Søkjarar som er omfatta av § 6-3 andre ledd i denne forskrifta, skal saman med melding om at dei tek imot studieplassen, stadfeste at dei kjenner regelverket om politiattest og vil levere attest som er relevant for opptak til vedkommande utdanning, jf. § 6-1, innan fastsett frist.

§ 6-5. Fornya vandelskontroll

Fornya vandelskontroll kan utførast i samsvar med politiregisterlova § 43.

§ 6-6. Følgjer av at politiattest ikkje blir lagd fram

- (1) Søkjarar eller studentar som ikkje legg fram politiattest i samsvar med reglane i denne forskrifta, har ikkje rett til å delta i klinisk undervisning eller praksis ved den aktuelle utdanninga.
- (2) Det kan gjerast unntak frå føresegna i første ledd dersom årsaka til at søkjaren eller studenten ikkje legg fram politiattest i samsvar med reglane i denne forskrifta, ligg i omstende som vedkommande ikkje rår over.

§ 6-7. Følgjer av at studenten ikkje kan delta i praksisstudium/ klinisk undervisning

Studentar som ikkje kan delta i obligatorisk praksis eller klinisk undervisning, får ikkje vitnemål om fullført grad eller utdanning.

§ 6-8. Behandling av politiattesten med merknad

- (1) Dersom det går fram av ein politiattest at studenten har ein merknad som nemnt under § 6-1, skal utdanningsinstitusjonen straks melde frå om retten studenten har til bistand i medhald av lov om universiteter- og høyskoler § 4-9 sjuande ledd.
- (2) Søkjaren eller studenten skal medverke til å opplyse saka ved å leggje fram dokumentasjon om forhold som ligg til grunn for eventuelle merknader på politiattesten. Ein søkjar eller student som ikkje legg fram slik dokumentasjon, har ikkje rett til å delta i klinisk undervisning eller praksisstudium ved den aktuelle utdanninga.
- (3) Utdanningsinstitusjonen skal snarast mogleg, seinast innan ti dagar etter at all dokumentasjon i saka ligg føre, sende politiattesten til klagenemnda for institusjonen, jf. lov om universiteter- og høyskoler § 4-9 femte ledd. Med politiattesten skal det følgje ei oversikt over innhald og rettleiing i den kliniske undervisninga / praksisstudia og ei vurdering av om studenten bør stengjast ute frå denne. Studenten skal samtidig få kopi av fråsegna frå institusjonen til nemnda med vedlegg og skal ha fjorten dagar på seg til å uttale seg til nemnda.
- (4) Klagenemnda for institusjonen skal behandle saka snarast mogleg og seinast fire veker etter at saka er motteken frå utdanningsinstitusjonen. Studenten har ikkje rett til å delta i klinisk undervisning eller praksisstudium ved den aktuelle utdanninga før klagenemnda har gjort vedtak i saka.
- (5) Nemnda skal med bakgrunn i forholda ved den kliniske undervisninga eller praksisdelen av studiet ved den aktuelle utdanninga, og opplysningane om forholda som ligg til grunn for politiattesten, vurdere om omsynet til pasientar, brukarar, barnehagebarn, elevar eller

andre medfører at studenten skal stengjast ute frå klinisk undervisning eller praksisstudium.

- (6) Nemnda kan innkalle studenten til møte dersom det er nødvendig for å få saka godt nok opplyst.
- (7) Felles klagenemnd er klageinstans for vedtak i nemnda, jf. forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 4-7 til § 4-10.
- (8) Sjå politiregisterforskrifta § 37-2 for reglar om oppbevaring av politiattest.

§ 6-9. Teieplikt

- (1) Den som får kjennskap til teiepliktige opplysningar gjennom ein politiattest, pliktar å teie om dei overfor uvedkommande, jf. forvaltingslova § 13–§ 13e og politiregisterlova § 47.
- (2) Brot på teieplikta kan straffast etter straffelova §§ 209.

Kapittel 7. Rangering av søkjarar ved opptak

§ 7-1. Generelt om rangering og kvotar

- (1) Opptak til studium skjer på grunnlag av rangering innanfor kvotar. Ein kvote er eit bestemt tal eller ein bestemt del av studieplassane som skal fordelast blant søkjarar som tilfredsstillar nærmare bestemte krav.
- (2) Alle kvalifiserte søkjarar som innan fastsette fristar for opptaket dokumenterer at dei oppfyller tilhørskriteria for ein kvote, konkurrerer om studieplass i kvoten.
- (3) Grunnlaget for rangering er den dokumentasjonen som kvalifiserer søkjaren for eit studium.
- (4) Søkjarar med høg poengsum skal rangerast framfor søkjarar med låg poengsum. Søkjarar med lik poengsum i ein kvote skal rangerast etter alder, eldre søkjarar går framfor yngre søkjarar.
- (5) Ti dagar etter studiestart kan kvar institusjon, dersom det har vist seg umogleg å innkalle søkjarar i samsvar med rangeringslister, tilby ledige studieplassar til kvalifiserte søkjarar utan omsyn til rangeringa elles.

§ 7-2. Kvote for førstegongsvitnemål og ordinær kvote

- (1) Kvote for førstegongsvitnemål omfattar søkjarar som ikkje fyller meir enn 21 år i opptaksåret, og som har fått utferda førstegongsvitnemål etter normal tid i vidaregåande opplæring etter føresegner fastsette i forskrift til lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa. Kvoten omfattar òg søkjarar som ikkje fyller meir enn 21 år i opptaksåret, og som har oppnådd generell studiekompetanse på bakgrunn av vitnemål frå yrkesfag som er fullførte og bestått på normal tid, i tillegg til at dei oppfyller fagkrava i § 2-1.

- (2) Søkjarar i kvoten for førstegongsvitnemål skal rangerast på grunnlag av føresegnene i § 7-5, § 7-8, § 7-9 eller etter §§ 7-13 og 7-14.
- (3) 50 prosent av studie plassane skal tilbydast søkjarar i kvoten for førstegongsvitnemål.
- (4) Søkjarar som fyller kriteria for opptak i kvoten for førstegongsvitnemål, men som ikkje får tilbod om studie plass, konkurrerer vidare i ordinær kvote.
- (5) Departementet kan frita enkelte studium frå kravet om kvote for førstegongsvitnemål.

§ 7-3. Spesielle kvotar

- (1) Når særskilde forhold gjer det ønskeleg, kan departementet fastsetje spesielle kvotar for enkelte utdanningar. Spesielle kvotar har andre tilhøyrskriterium enn kvoten for førstegongsvitnemål.
- (2) Departementet kan i særskilde tilfelle fastsetje kvote for førstegongsvitnemål innanfor ein spesiell kvote.
- (3) Departementet kan fastsetje avvikande rangeringsreglar for spesielle kvotar, mellom anna reglar for tildeling av særlege tilleggspoeng.
- (4) Søkjarar som fyller kriteria for opptak i ein spesiell kvote, men ikkje får tilbod om studie plass, konkurrerer eventuelt vidare i kvoten for førstegongsvitnemål og deretter i den ordinære kvoten, jf. § 7-2.

§ 7-4. Poengberekning av søkjarar med meir enn eitt grunnlag for rangering

Søkjarar som fyller krava til generell studiekompetanse både som 23/5-søkjarar og på grunnlag av 3-årig vidaregåande opplæring eller tilsvarande, jf. § 2-1, skal poengbereknast etter begge desse grunnlaga for rangering. Ved rangering som 23/5-søkjarar kan det for desse søkjarane inngå fag frå beståtte vitnemål eller kompetansebevis som er nødvendige for at søkjarane skal vere kvalifisert for eit studium, og fag som kan gi tilleggspoeng. Lærestaden skal bruke den poengberekninga som gir høgast rangering.

§ 7-5. Karakterpoeng for søkjarar med 3-årig vidaregåande opplæring

- (1) Alle fag med talkarakterar som inngår i grunnlaget for rangering, skal takast med i berekninga av karakterpoeng.
- (2) Karakterpoeng er gjennomsnittet av alle talkarakterar, med to desimaler, multiplisert med 10. For fellesfag skal berre karakter(ar) på høgaste nivå inngå i berekninga av karakterpoeng.
- (3) Departementet eller den institusjonen departementet gir fullmakt, kan fastsetje omrekningstabellar for søkjarar med International Baccalaureate, fransk baccalauréat eller anna vidaregåande opplæring frå utlandet.
- (4) For søkjarar med vitnemål frå norsk gymnas med bokstavkarakterar gjeld fastsett omrekningstabell, jf. § 9-2.

§ 7-6. Karakterpoeng for 23/5-søkjarar

- (1) Karakterpoenga skal reknast ut på grunnlag av dei faga som dekkjer generelle og spesielle opptakskrav, og dei faga som gir tilleggspoeng.
- (2) Karakterpoenga skal reknast ut som gjennomsnittet av alle talkarakterar med to desimalar, multiplisert med 10. For fellesfag skal berre karakter(ar) på høgaste nivå inngå i berekninga av karakterpoeng.
- (3) Søkjarar som tilfredsstillir eitt eller fleire generelle eller spesielle fagkrav for opptak på grunnlag av anna utdanning eller annan dokumentasjon av kunnskapar enn faga som er bestått i norsk eller nordisk vidaregåande opplæring, skal rangerast etter § 7-12.

§ 7-7. Karakterforbetringar

- (1) Ved berekning av karakterpoeng utanom kvoten for førstegongsvitnemål skal karakterforbetringar erstatte tidlegare karakter(ar) i same faget.
- (2) Søkjarar som får utferda førstegongsvitnemål etter to år i vidaregåande opplæring, kan bruke det påfølgjande året til eventuelle karakterforbetringar og framleis bli vurderte i kvoten for førstegongsvitnemål, jf. § 7-2.

§ 7-8. Tilleggspoeng for realfag og framandspråk frå vidaregåande opplæring

- (1) Det kan totalt givast inntil 4 tilleggspoeng for programfag frå programområde for realfag og programfag innanfor «framandspråk» frå vidaregåande opplæring i Kunnskapsløftet. Faga må vere bestått. Det skal ikkje givast utteljing for fag som overlappar kvarandre.
- (2) Alle programfag frå programområde for realfag og programfag innanfor «framandspråk» med eit omfang på 140 timar gir 0,5 tilleggspoeng, bortsett frå faga matematikk R2, fysikk 2 og «framandspråk» III, som gir 1,0 tilleggspoeng.
- (3) Søkjarar med studieførebuande Vg3 i utdanningsprogram for naturbruk får 0,5 tilleggspoeng.
- (4) Søkjarar med vitnemål frå anna noverande eller tidlegare norsk eller nordisk vidaregåande opplæring som er eller har vore offentleg godkjend, eller med opptaksgrunnlag frå utlandet elles, kan få inntil 4 tilleggspoeng når det i utdanninga inngår fagkombinasjonar som må reknast som likeverdige med dei realfaga og framandspråka som etter andre ledd gir rett til tilleggspoeng.

§ 7-9. Tilleggspoeng for det underrepresenterte kjønnet

- (1) For å jamne ut forskjellar og oppnå meir likestilling mellom kjønna, kan departementet for enkelte utdanningar fastsette at søkjarar av det kjønnet som er klart underrepresentert blant studentar på eller yrkesutøvarar frå vedkommande utdanning, skal ha inntil 2 tilleggspoeng for ein avgrensa periode.
- (2) Det blir berre gitt tilleggspoeng der det er godtgjort at andre verkemidlar ikkje har ført fram. Om erfaringar frå tidlegare opptak synleggjer at tilleggspoeng kan resultere i for låg representasjon av eit kjønn, kan ein vurdere om det kan innførast spesielle tiltak, jf. § 7-3.

- (3) Ein søknad om å nytte tilleggspoeng må mellom anna innehalde ein vurdering av kvifor ein vil ha tilleggspoeng eller kvotar, jf. § 7-3. Vurderinga må omfatte både kva kjønnsbalansen på studiet og i yrket er no, og kvifor det er viktig med god kjønnsbalanse i den aktuelle utdanninga. Ein må også vurdere omsynet til samfunnet og brukarane i eit kjønnsperspektiv. Søknader skal omfatte start og slutt punkt for tiltaket.

§ 7-10. Tilleggspoeng for alder

- (1) Søkjarar utanom kvoten for førstegongsvitnemål som har vitnemål om bestått 3-årig vidaregåande opplæring som gir studie- eller yrkeskompetanse, får 2 alderspoeng per år frå og med det året søkjaren fyller 20 år, maksimalt 8 poeng.
- (2) 23/5-søkjarar får 2 alderspoeng per år frå og med det året søkjaren fyller 24 år, maksimalt 8 poeng.

§ 7-11. Tilleggspoeng for høgre utdanning, folkehøgskole, eitt år på folkehøgskole, sivilteneste eller militær førstegongsteneste

- 1) Det blir gitt 2 tilleggspoeng for anten eit fullført studium eller samla 60 studiepoeng ved universitet eller høgskole eller 60 fagskolepoeng / studiepoeng frå fagskole, eitt år på ein folkehøgskole med godkjend skoledokumentasjon eller fullført militær førstegongsteneste eller sivilteneste.
- (2) Eit fullført halvårig studium i høgre utdanning eller fagskole eller 30 studiepoeng/fagskolepoeng / studiepoeng frå fagskole gir 1 tilleggspoeng.
- (3) Søkjarar som har generell studiekompetanse med grunnlag i høgre utdanning eller fagskole kan ikkje få tilleggspoeng for denne.
- (4) Det kan maksimalt givast 2 tilleggspoeng etter denne føresegna.

§ 7-12. Rangering av søkjarar som ikkje kan poengbereknast

- (1) Kvalifiserte søkjarar som ikkje kan poengbereknast, må rangerast i høve til poengbereknast søkjarar ved hjelp av ei individuell skjønsmessig vurdering. For å få tilbod om opptak må søkjaren ha likeverdige ferdigheiter og kunnskapar med søkjarar som får tilbod om opptak etter rangering på grunnlag av poengbereknast.
- (2) I vurderinga skal det takast omsyn til om søkjaren har eit opptaksgrunnlag og ein fagsamansetnad som er likeverdig med det som gir grunnlag for tilleggspoeng for realfag/framandspråk for søkjarar som kan poengbereknast.
- (3) I vurderinga skal opptaksorganet leggje vekt på søkjarens reelle kvalifikasjonar for studiet, mellom anna norskkunnskapane til søkjaren.

§ 7-13. Rangering på grunnlag av særskild vurdering

- (1) Grunnlag for opptak etter særskild vurdering kan vere at eit anna morsmål enn norsk, sjukdom, funksjonshemming eller andre spesielle forhold gir grunn til å tru at karakterpoengsummen etter føresegnene i §§ 7-5 til 7-7 ikkje gir eit rett bilete av kvalifikasjonane til søkjaren.

- (2) Søkjarar som ønskjer å bli vurderte etter denne føresegna, må be om det i søknaden og leggje ved særskild grunngiving og dokumentasjon på dei forholda dei nemner.
- (3) Forhold som dei som er nemnde ovanfor, gir ikkje i seg sjølve rett til studieplass. For å få tilbod om opptak må søkjaren ha likeverdige ferdigheiter og kunnskapar med søkjarar som får tilbod om opptak etter § 7-1 til § 7-12 og § 7-14. Søkjaren må sannsynleggjere at dei særskilde forholda har hatt innverknad på resultatata frå vidaregåande opplæring. Utdanning og andre forhold utover vidaregåande opplæring skal ikkje leggst vekt på.
- (4) For studium med opptaksprøve gjeld denne føresegna når tilbod om opptaksprøve eller endeleg rangering heilt eller delvis byggjer på poengberekning etter §§ 7-1 til 7-12.
- (5) Søkjarar som ikkje får tilbod om opptak etter desse reglane, skal rangerast etter reglane i høvesvis §§ 7-1 til 7-12 og § 7-14.

§ 7-14. Rangering på grunnlag av opptaksprøve

- (1) Søkjarar til studium som etter §§ 4-4, 4-7, 4-9 og 4-10 har opptaksprøve som spesielt opptakskrav, kan rangerast på éin av desse måtane:
 - etter §§ 7-1 til 7-13 åleine
 - på grunnlag av opptaksprøve åleine
 - på grunnlag av både §§ 7-1 til 7-13 og opptaksprøve
- (2) Departementet fastset kva alternativ som skal brukast for dei enkelte studia. Kvote for førstegongsvitnemål, jf. § 7-2, gjeld med mindre departementet har fastsett unntak, jf. § 7-2 femte ledd.

§ 7-15. Rangering ved opptak til spesielt tilrettelagd ingeniørutdanning

Ved opptak til spesielt tilrettelagd ingeniørutdanning, jf. § 3-3, skal søkjarar med karakteren mykje godt på fag-/sveineprøven rangerast framfor søkjarar med karakteren godt når søkjarane elles har den same poengsummen. Har søkjarane framleis like mange poeng, skal dei rangerast etter alder, og eldre søkjarar går framom yngre søkjarar.

Kapittel 8. Nasjonal klagenemnd for opptak gjennom Samordna opptak

§ 8-1. Nasjonal klagenemnd for opptak gjennom Samordna opptak

- (1) Reglane for nasjonal klagenemnd gjeld klagar over enkeltvedtak i den nasjonale opptaksmodellen (NOM) for grunnutdanningar ved universitet og høgskolar som Felles studieadministrativt tenestесenter organiserer.
- (2) Reglane for nasjonal klagenemnd gjeld ikkje vedtak om opptak på grunnlag av realkompetanse og vedtak om opptak etter at det er gitt dispensasjon frå enkelte av krava om generell studiekompetanse, jf. § 3-6 i universitets- og høgskolelova. Reglane gjeld heller ikkje for klagar på vurdering av spesielle opptakskrav som omfattar ferdigheiter eller opptaksprøvar etter nærmare reglar fastsette av institusjonen. Klagar på slike vedtak skal behandlast i samsvar med den klageordninga som er etablert ved kvar lærestad.

§ 8-2. Korleis klagenemnda skal nemnast opp og vere samansett

- (1) Departementet nemner opp klagenemnda.
- (2) Klagenemnda skal ha sju medlemmer og vere slik samansett:
 - a) ein leiar og ein nestleiar som skal oppfylle dei krava lova stiller til lagdommarar
 - b) tre medlemmer – den eine skal nemnast opp til nestleiar, jf. kravet ovanfor – og varamedlemmene deira frå dei institusjonane forskrifta gjeld for
 - c) éin medlem med personleg varamedlem frå forvaltingsområdet for vidaregåande opplæring
 - d) to medlemmer og varamedlemmene deira som representative studentorganisasjonar foreslår.
- (3) Studentrepresentantane skal normalt nemnast opp for to år.
- (4) Sekretariatet for klagenemnda skal liggje hos Samordna opptak (Unit).

§ 8-3. Avgjerd i klagenemnda

- (1) Klagenemnda er vedtaksfør når leiaren eller nestleiarer og minst fire andre medlemmer, av desse éin studentrepresentant, er til stades.
- (2) Det kan ikkje klagast på vedtak i klagenemnda.

Kapittel 9. Overgangsreglar

§ 9-1. Generell studiekompetanse etter tidlegare ordningar

- (1) Generell studiekompetanse har søkjarar som i samsvar med Reform 94 har bestått 3-årig vidaregåande opplæring med grunnkurs, VKI og VKII, eller som har bestått fagopplæring med fagbrev/sveinebrev eller er 23/5-søkjarar, og som har desse faga, bestått med karakteren 2 eller betre, frå vidaregåande opplæring (Reform 94):
 - norsk (14)
 - engelsk (5)
 - matematikk (5)
 - naturfag (5)
 - samfunnsfag (6), som omfattar nyare historie (4) og samfunnslære (2) har generell studiekompetanse. Faga er oppgitt med gjennomsnittleg veketimetal i parentes.
- (2) For søkjarar som har lese norsk og samisk med høvesvis (11) + (11) veketimar, gjeld ikkje kravet om 14 veketimar norsk.
- (3) Søkjarar som har bestått 2-årig teknisk fagskole etter rammeplan fastsett av departementet i 1998-1999, oppfylle krava til generell studiekompetanse.
- (4) Søkjarar som har fullført og bestått 3-årig vidaregåande opplæring, studieretning for allmenne fag eller studieretning for handels- og kontorfag, har generell studiekompetanse.

Tilsvarende gjeld for søkjarar som har bestått eksamen artium eller eksamen frå økonomisk gymnas.

- (5) Grunnkurs, VKI og VKII i studieretning for handels- og kontorlag med bestått i faga norsk, matematikk, rekneskapslære, engelsk, sosialøkonomi og organisasjonslære, svarer til fagkrava i norsk, engelsk, matematikk og samfunnsfag.
- (6) Søkjarar som våren 1992 eller tidlegare har teke eksamen eller delprøvar i samfunnsfag ved studieretning for allmenne fag, får godkjent 5 veketimar. Dette kan omfatte geografi, historie og samfunnsfag eller samfunnskunnskap.
- (7) Søkjarar som før 1. juni 1997 er tekne opp til eller kan dokumentere å ha fått ei vurdering av opptaksgrunnlaget sitt ved eit universitet eller ein vitskapleg høyskole på grunnlag av anna høveleg utdanning (tidlegare Veg I-, II- og III-vurderingar), eller som er tekne opp med heimel i § 4 bokstav b punkt 20 i tidlegare forskrift 12. desember 1991 nr. 812 om opptak til regionale høyskoler, har generell studiekompetanse.
- (8) Søkjarar som er tekne opp før 1. juli 1997, og som har fullført og bestått eit studium i høgare utdanning normert til minst 60 studiepoeng eller to studium normerte til minst 30 studiepoeng, har generell studiekompetanse.
- (9) For søkjarar med 3-årig vidaregåande opplæring frå Oslo By Steinerskole til og med 2004 og frå andre Rudolf Steinerskolar til og med 2005, gjeld at det skal vurderast individuelt om dei fyller krava til generell studiekompetanse.
- (10) Søkjarar som har dokumentert engelsk med (2 + 2) veketimar frå grunnkurs og VKI i yrkesfagleg studieretning i Reform 94, oppfyller kravet om engelsk 140 timar, jf. føresegnar gitt i medhald av forskrift til opplæringsloven § 24-11 om korleis fag kan erstatte kvarandre frå Reform 94 til Kunnskapsløftet.

§ 9-2. Overgangsreglar om rangering

- (1) Omrekningstabell for søkjarar med vitnemål frå norsk gymnas med bokstavkarakterar: S = 6, M = 5, G = 4, T = 4, Ng = 2

§ 9-3. Overgangsreglar for spesielle opptakskrav

Søkjarar som dokumenterer fastsette spesielle opptakskrav (real-fag) med studieretningsfag frå vidaregåande opplæring før Kunnskapsløftet, oppfyller kravet når dei kan dokumentere det fastsette kravet på VKII-nivå eller tilsvarende («høgaste nivå»). Søkjarane blir samtidig rekna for å ha oppfylt lågare nivå i faget.

Kapittel 10. Falske vitnemål, falske dokument og dokument utferda av falske institusjonar

§ 10-1. Utfyllande definisjonar til lov om universiteter og høyskoler § 3-7 sjette ledd

- (1) Eit vitnemål eller dokument er falskt dersom det inneheld skriftleg eller digital dokumentasjon som ikkje er sannferdig, eller dersom innhaldet i eit opphavleg, skriftleg eller digitalt, vitnemål eller dokument er manipulert eller endra.

- (2) Med dokument utferda av falske utdanningsinstitusjonar er meint dokument som er utferda av ikkje-eksisterande utdanningsinstitusjonar eller av utdanningsinstitusjonar som gir urett uttrykk for å ha ei akkreditering etter lov om universiteter og høyskoler § 3-1 eller etter tilsvarande utanlandsk regelverk.

Kapittel 11. Iverksetjing

§ 11-1. Iverksetjing

Forskrifta trer i kraft 15. januar 2017. Oppheva frå same dato blir

– Forskrift 31. januar 2007 nr. 173 om opptak til høyere utdanning.